

המציפה

ערנו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

כאוסטריא אינגרן:
 לשנה 7.— כתרם
 חצי שנה 3.50
 לרבע 1.75
 באיטליה:
 לשנה 8.— כתרם
 ביתר הארצות:
 לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 ברכת מ"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני כתרם
 אין הנהגה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן,
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק שם מקומו החדש, כי גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918

האדרסה לכית המערכת ולארכיוניסטריצה

„HAMICPE“ Kraków,

(כתוב לארץ להוספה: Oesterreich)

כ"פ: רהוב סטבאטיאנא 32

Kraków, 8 Września 1911.

גליון לו.

קראקא, ט"ו אלול פ' כי תבא התרע"א.

כל אחד בעירו, למען נוכל להוציא אל הפעל את
 כל התקונים, שאמרנו לתקן בעריכת העתון.

סמני ההתפוררות.

העולם היהודי סואן, הכרוניקה העתונתית מביאה
 יום יום חדשות מחיי היהודים החיצוניים והפנימיים.
 ההעקות ברוסיה הולכות וקשות, מגרשים מן הכפר אל
 העירה ומן העירה אל העיר, הופכים ערים לכפרים,
 וערים, שבמשך שנים רבות היו נחשבות על תחום
 המושב, מוצאות למחוז לתחום, כדי לגרש משם את
 יושביהן היהודים. סטולפיץ גשדל להנהיג נורמה
 פרוצנטית גם כמסחר והפץ לכרות בכת אחת או
 לשערים את הענף, שממנו מתפרנסים שמונים אחוים
 מכל יהודי רוסיה, מיניפטר המשפטים רוצה לאסור
 על הפרקליטים היהודים להגן על נאשמים נוצרים,
 מיניסטר ההשכלה סוגר את כל השערים בפני הצעירים,
 כדי להשקיע את עמנו בכערות ולגזול מידו את כלי-
 הנשק הכי נחוץ להיים — את המדע וההשכלה.
 ברוסיה עומדים היהודים מחוץ לחקים והם נחשבים
 כזרים; באנגליה מתפרצות פרעות ורכוש היהודים היה
 לבז; באמריקה נועלים את השערים בפני הגולים
 ובתאונות ועלילות הם משיבים בחזרה גולים אין
 מספר; בארץ-ישראל מתפשטת האנטישמיות והפקידים
 הם כלי יוצר בידו ערכים שונאי ישראל וכל המיצר
 לאחינו — אינו נענש. בקצרה: החשך ואפלה מסביב.
 ובאותה שעה נשמעת מנגינה מעציבה גם מכפנים:

בארץ הזאת לעתון יומי, על-בן עשינו חוזה עם מרי ישראל
 ב לקינד עורך הירחון העברי המדעי הפופולרי
 „המאיר“ ביפו, להחיל את מחיר ירחונו לקוראי „המצפה“.
 אלה מקוראינו שקראת „המצפה“ לבדה אינה מספיקה
 להם ואינם חסים על כתרם אחדים בשנה להרות
 צמאונם בספרות הנונה, ויכלו לחתום על ידנו גם
 על „המאיר“.

הירחון הזה מוקדש לעניני ארץ ישראל וישובה
 ומגמתו להאיר לבני עמנו את הדרך הטובילה לציון.
 בו יבאו מאמרים מדעיים מצוינים ע"ד עבודתנו הלאומית,
 ידעת הארץ מנקודת המבט הגיוגרפי, דברי ימי הארץ,
 קדמוניותה, יושביה, ד"י הישוב העברי בה, ספורים
 וציורים מחיי יושבי הארץ העברים ולא-עברים, השקפות
 מחדש לחדש על כל הנעשה בארץ ובשביילה וענינים
 שונים. הירחון הוא מצויר ומכיל תמונות שונות
 ומפות ולוחות וגדפס בדפוס מהודר מאד.

מחירו הקצוב דוא בכל הארצות עשרה כתרם
 ולקוראי „המצפה“ הורד המחיר עד 7.50 לשנה. עד
 כה יצאו חמש חוברות. המשלם לנו בעד שנה או חצי
 שנה יקבל מיפו את החוברות, שיצאו עד כה ואח"כ
 חוברת בכל חדש. הוברת לדוגמא אינה נישלחה.
 מערכת „המצפה“.

מאת האדמוניסטריצה.

טר נפתלי האף שב לנסוע בערי גליציה, לאסוף
 חותמים בשביל „המצפה“ ולגבות את החובות. יאילו
 נא ידידינו לעמוד לימינו, להמציא לו חותמים ומודעות

נמע טהוי מאורשים כאלול תרע"א שרה נאמטליעב זאכלאמאוו קומטי

קהת ראטהויוער מרים בראנדעס קהת ראטהויוער מאורשים בחודש אלול חמיעלופקא

מעומק לבי אכרך במז"ט את אחי ומחותני הנכבד
 מר ייבל שטערנבאך בדרוהוביטש להתונת בתו שיינדל
 עם מר בנימין יולים מלובוב. מ"ט לאמי היקרה ולכל
 המשפחה. שבתי שטערנבאך — ברן.

בית הספר העברי לנערות בקראקא.

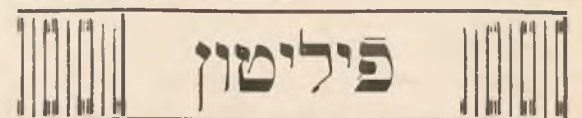
ועד החברה „רות“ מודיע בזה, כי הזכת
 התלמידות בכל המחלקות תהיה ביום 10, 11, 12, 13,
 14, לחדש ספטמבר מן שעה 3. עד 4. אחהיצ בלשכת
 בית הספר, רחוב 33. I. Sebastyana, קורס מיוחד
 בשביל עלמות יפתח!!

מאת המערכת.

בגליון הכא נתחיל לפרסם שורת מאמרים רבי ערך מאד
 מאת הסופר הטובה והחביב לבל המפלגות ד"ר ש.מ. מלמד

המאיר.

בהיות „המצפה“ שבועון קמץ לפי הערך ולפי
 מצב רוב הקוראים העברים בארץ הזאת אין אפשרות
 להגדילו ולהרים את מחירו ומבל שכן שאין מקום

נודד או סטודנט המבקש לו מעון.

(ע"פ ספר יומי שמושמט נמצא בכיס של בנר קרוע רטוב
 ובלוי על שפת הנהר רונאי...)

עלוט ומכונס, ראשו וגופו בגל של שמיכות
 ישנות, סחבות ומטרטומים שקוע הוא הוכברג ברוך
 חור ספה נכאת רגלים ומופשטת העור, שכרסה נתפקע
 וקרביה אלה: חוטי ברזל, קש, אניצי פשתן וקיסמי עין
 מבצבצים מתוכה ויוצאים ובלטים על פניה. ידיו ורגליו
 מקופלים והוא גשן.

נחרה קטועה ומרוסקה וקולנית בוקעת מבין
 הסטרטומים, נפלטת לתוך מכמורת מנוקדה נקודות
 חשכות ואבק. מתפשטת אחיכ בחלל החדר ומטלאת
 שנה ועצלות וריח של כלים חלודים.

נחרה! — לכאורה אין לך זמרה יותר פגומה
 ומאוסה, יותר צורכת את האוזן מזו, ובכ"ז כאו ונחויק
 טובה לעצמנו על שאנו נושמים ומשמיעים נחרה
 בשנתנו, שהרי אלטלא היתה נחרתו של הוכברג
 נשמעת, היו הושבים את „צרוור עצמותיו“ לצרוור
 סחבות פשוט, שאיננו אחי ואיננו מרגיש והשפחה היתה
 מוצאת מקום זה דומא מוכשר לחבוט עליו לכנים וכך
 היה הוא נזק חלילה ולוקה בגופו.

בידה עששית דולקת נכנסה בעלת המעון לתוך
 החדר. ומכיון שהכירה בהוכברג, מיד התחילה נותנת

והוכברג נשען על הספה ומביט לו בקרירות רוח
 ובטיץ הרחבת הדעת אל הנעשה. „בעלת המעון,
 קריקטורה נחבנית זו בעלת חמם שרוע, כמה נלענה
 היא כשהיא נוחתת ומטלטלת את החפצים. פניה
 הצטוקים נושפים זיעה והיא גאנחת... ביחוד יפה לה
 „לגרוגרת צטוקה“ זו כשהיא נרגזת, כועסת ושופכת את
 מרתה...“

הוא מביט ומפקק בכל פעם פהום אחרי פהוק.

השעה מאוחרת בלילה. הרחוב פרטר* טלא
 עדיין תנועה וחיים, עליוזות ואור. פנסים גבוהים מפזרים
 אור חוור ברחוב ומבהיקים את אבני המדרכה הרחבה.
 ציארונים מנוהצים, שמלות משי ומנבעות פנמה טובלים
 באורה ומבריקים.

הנה עומד שם בכניסת בית קוה אדם גון עם
 זקן מנדול, מלוכב בנדי בד צבועים ומצנפת עור וקורא:
 — לריבה הנעימה, ארוני! ... אמנות מן המדרגה
 הראשונה!... המרקדת ההינאית, האתלט האמריקאי
 עולים עבשו על הכיטה! פה רק פה יכול ארוני
 להתענג!...

הנה מהבהב שלש באותיות של אור אלקטרי.
 מהבהב, רומז וקורא בכשון איש, לבית התענוגים!
 „למלך הקומדיות!... והחלונות הרחבים פתוחים ושופעים
 זהב-אור, שאון-היים ומוסיקה, זמרה ומחול להרחוב
 העלו.“

מן הפרטר נראה „גלגל הענקים“ כשהוא מתסובב
 ונוצץ באור ואש. ההר רלוואי* עם המסע האלקטרי,
 המפיל את הנוסעים מאיגרא רמא לבירא עטיקא ונשמע

עליו בקול צעקה עד שחזר הוכברג ונעור, סבב בקושי
 על-צדו. נתנער מסטרטומיו ולפני עיניו חבריקו פתאום
 פנים רועדים ורועמים מכעס ושלא מלים חריפות
 ומקונשרות נקלט לתוך אזניו:

— היאך הוא התמתח! ממש כמו בעל בית!...
 כאלו היה חדרי מקלט לעניים, לאביזנים ולכל רוחות
 רעות!...! תיכף ומיד עליך לעזוב את חדרי! אתה
 וספרך ומטרטומך!...

להוכברג לא היתה עדיין תביעתה כרוה. פניה
 הנועסים ודכריה המפוצצים פגעו בו כשהוא עדיין קצת
 ישן. הוא רס הרגיש את עצמו מושפל, עלוב ומדוכא.
 במחו הנדהם נקבעו המלים, שוב נדידה!... ולעת עתה
 הוציא אנחה עמוקה ופקק פהוק ממושך בתור תשובה
 על טענותיה.

— צודקת גבירתה, הוסיף אחיכ, צודקת! אבל
 להתרגז כלום כדאי? ! כאמונה שלא קלקלתי את
 ספתה המעובה ולא החסרתי מהפשפשים שבכתלי
 הדרה „היפה“ וצעקה גדולה זו למה? !

פני בעלת המעון נתטלאו אודם ולהבה. נגדש
 סאת בעסה! כמטורפה רצה היא בחדר הנה והנה
 ומתחילה זורקת כל מה שבא לידיה תחלה מחפציה
 בעד הדלת הפתוחה החוצה...

— חוצפתה כזו!... אביון כזה!... שנורר!...
 זריקת החפצים העלתה אבק רב בחדר ובתוך
 האבק נראה כעין מטר של צוארונים מלוכלכים,
 מכנסים ישנים, מכונת שפיריט לכשול, פכים חלודים,
 כתנות וספרים וכובע סטודנטים.

אשר ניצוץ יהודי בוער בלבו ויצא אל אחיו. *Pectus est quod disertos facit* — הלב הרגיש יוצר את הנואם. אהבה ללאום, אהבה לכל הקנינים הלאומיים, אהבה ליהדות ולתרבות העברית — נעור ונעור את הרגשות הללו, כי אלה ורק אלה הם האמצעים היחידים נגד ההתפוררות והרקובן.

צ ב י ש ר פ ש ט י י ן

על המצפה.

מוסד להנך מורים עברים.

עודנו עומדים תחת השפעת הרשם של הקונגרס העשירי, שהצטין מן הקודמים ברוח העברית שהיה נסוך עליו. שאלת הקולטורה היתה תמיד כאיבר אבק-שרפה, שיראו לנגוע בו פן יתפוצץ ויכה את ההסתדרות שאינה סוף סוף נעשה גם הצעד הזה, שאלת הקולטורה העמדה על הפרק ואוצר אבק-השרפה לא התפוצץ. כל המפלגות הציוניות באו לידי הכרה, שאם העבודה המעשית היא גוף הציוניות הנה העבודה הסולטורית נשמת הציונות, ואי-אפשר לגוף בלי נשמה. מכיון שחסר תכן רוחני לציונות שמשנה במקומית רבים הפוליטיקה המקומית לתכן רוחני, אבל זו הביאה עפ"י רוב לתוצאות רעות, מפני שמכוונת היא כלה בלפי חוץ במקום שהגורמים הכלליים הזקים הרבה ממנה. ובפנים הביאה אמנם לידי איזה גלויים נפשיים חדשים, אבל הגלויים האלה אי-אפשר שיהיה להם ערך קים מפני שהפוליטיקה בעצמה היא מחוסרת יסוד, היא נכראה בין השמשות באופן מלאכותי, לשמש תכן לאלה החסרים במבצע הנוכח תכן עברי אמתי.

אמנם אין אנחנו יודעים עדיין את המסקנה האחרונה של המזרחי וביצד יתיחס אל החלטת הקונגרס. עכ"פ אין סכנה גדולה נשקפת להסתדרות בכללה מן המזרחי. המזרחי איננו רוב מנינה ורוב בנינה של ההסתדרות ויצאתו מתוך ההסתדרות תגרום אולי הפסד במדה ידועה, אבל לא תביא לו כל סכנה, וגם אפשר לראות מראש, כי גם כשיבוא לידי פרוד יצא רק חלק קטן מן ההסתדרות והחלק המסוים ישאר.

עכ"פ אפשר לשמוח בזה, שנכנסה שאלת הקולטורה אל תוך הפרוגרמה של הציונות הכללית. אולם כמפולה של שאלה זו נשכה עקר אחד, שהוא, כמדומני, האלף והתו שר השאלה כלה. בתוך כל ההצעות והרזולוציות לא נמצא אף רמז קל על המורה העברית. המורה הוא יסוד הקולטורה. בלי מורים אין בתי-ספר ואין תלמידים וממילא אין קוראים

עשה רשם מרעיש על האינטליגנציה המתבוללת והביאתה לידי הרהורי הרעה והתעמקות כפרובלימות היהודיות ולסוף גם לידי שנויי ערכין. בתוך הגלות המרה היה גם זה סמן בריאות. כהתגבר הצרות — התגברה האהדות.

אולם החזיונות החדשים בעמנו מביאים לידי הרהורים מעציבים. נדמה שכשל כה הסכל ואינסטינקטי הקיום הולכים וכלים ותחתם מתבלטים סמנים שכמותם לא נתגלו במשך כל ימי גלותנו — סמני התפוררות. האהדות היהודית המפורסמת שיכת עכשו לעולם האגדה. התפורר העם ובניו נתקים אחד מרעהו והולך כל אחד בנתיבו המיוחד. התרבויות הזרות בראו לנו יהודים שונים, רוסים, פולנים, אנגלים, אשכנזים, ספרדים ועוד. שנאה כבושה שוררת ביניהם. העריצות הרוסית מתעללת ביהודים ומגרשת אותם בזרוע מכל מקצוע וענף פרנסה ובא היהודי ועזר לה. נסתתמו בלבו מקורי הרהמים ונגעלו שערי החמלה וכיר אכזריה יגרש גם הוא את שארית הפועלים המדולדלים העובדים בבית הרשתו ומסר את מקומם לרוסים אמתיים. יגעים מתלאות הדרך ורעבים לפת לחם הם כאים לאנגליה — והנה יוצא לקראתם אחיהם העברי בהרפות וגדופים והוא משתדל שינעלו את השערים בפניהם. ערבי רוצה הורג אבר יהודי — ובא שכנו לסחרת וקבלו לעבודה, ואת הפועל העברי יגרש מכיתו. כה קלע — ומלחמת אחים, גם כלי-הזין השני שהיה לנו — ההתעמקות ביהדות אחרי הפרוענות — הולך ואוכר. לחפך: לעינינו מתגלים מחוות טרגיים, המעוררים גם עצב וגם רגשי געל-נפש. כלב מגורש ומוכה — המנשק את ידו אדוניו, רוסיה מגרשת את יהודיה מתיבלי החכמה והמדע — והם נדחקים שמה בכל כחם, היא דוחפת אותם לבית התפלך והם נדחקים אל הקולטורה הרוסית. השלטונות רוצים לגרש את היהודים ממחנה הצבא — והיהודים שולחים דפומציות, לבקש מאת השרים "רבי החסד" להרשות להם ליסד גרודי צבא מכין ילדים ונערים, כדי לחנכם ברוח פטריוטי אל המולדת בימי "עלומיהם". עם יהודי רימניה מתנהגים כעם יצורים שפלים — והם מתניפים באופן מתועב ורוצים להיות דוקא "רוטנים מהורים". כהתגבר הפרוענות-התגבר ההתבוללות, ההתבוללות הגסה, המהניפה.

סמני רקובן, סמני התפוררות — היקום בנו הרוח לשבת גם עתה כחבוק ידים ולצפות בשויון-נפש להגעי הגסיסה? "הידועה המת, היתעורר המת?" — השאלה הקצרה והמרה של ביאליק מנקרת ומזכירה לבל יהודי של "המחנה הנשאר", כי הבטלה היא אם כל המאת, עת הגיעה לעשות. יקום נא בל אחת,

בעלי החרשת בורשה, לודו ויתר ערי התעשייה מגרשים את אחיהם הפועלים ומקבלים נוצרים במקומם. יהודים יראי שמים ונשואי פנים מגרשים את שוכרי הגניותיהם מבני ברית ומשכירים אותן להניות-שותפין אנטישמיות. ההתבוללות מתגברת בכל שדרות העם והמרת הדת הולכת ומתפשטת במדה מכהילה בין הצעירים דורשי המדע. באנגליה: רבים מגדולי היהודים לוקחים הבל באגיטיציה האנטישמית נגד היהודים, "הזרים" וכודים עליהם עלילות ומתארים אותם כהלאה מין האדם. ברומניה: היהדות מתנונת. היהודים מבזים את כל הסנינים הלאומיים. גסיסת נשמה, ובארץ ישראל: האכרים היהודים, פאר ישראל וסגולתה, מוסרים את עבודתם לערבים והפועלים העברים שכים נואשים לאירופה. צלילי עצב כאלו מגיעים אלינו מכל ארץ, אשד אחינו נחתים שם.

ואם נשקיף על המצב הכללי יש אשר שאלה מרה תעמד לפנינו ובעש תקוסם את לבנו: עם היהודים מה יחיה גורלו בעתיד הקרוב? ההולכים אנהנו לקראת הגסיסה ורואים את פרפורי הגוף האחרונים? אמנם עלינו להודות, כי בדברי עמנו היו תקופות אפלות למדי. גרושים, הריגות ורציחות המוניות, גזלות, התנפלויות, כזה ושוה, שמר באנס — כל אלו הם גלגלים חוזרים בהיסטוריה היהודית. אולם ככל אותן השנים אימה ופחד לא נפלו עלינו. כנסת ישראל נמשלה תדיר לברזל-עשה, שכמדה שמרבים להכות עליו כן יחוק. בקרב העם היהודי היה חי אינסטינקט הקיום, והאינסטינקט הזה ברא לו את כלי-הזין, שבעזרתו הגין על קיומו בעז. בחוץ התחוללה סערה ובכית שרר חם געים. במדה שרבו הפרועניות והפגעים הרעים מכחוזין, בה במדה התגברה האהדות מבפנים. שלובי זרוע ונדחקים איש אל אחיו הלכנו בדרכנו האפלה. מלבד רגש האהדות הנפלא הזה הביאה כל פורעניות לידי התעמקות בתורת היהדות. השך ואפלה ברחובות ואור יקרות בלבבות. השודר שודר — ואנחנו אהוים בקרנות התורה, וישמן ישרון ויבעט, וידל ישראל — וידבק באלהיו.

אי-אפשר לכחד, ישנו שעות, אשר טובי העם התנגעו עמיק בקרב לבם — לפורענות שתבא. כשהיתה הרוחה לכנסת ישראל ויהודים עלו לגדולה ורבים שכחו את מקור מהצבתם והקשר שבניהם ובין יתר חלקי העם רפו — היו כאלו אשר צפו שתנתן למתרחקים מכת לחי, כדי להזכירם את עמם ומולדתם. ואמנם היו פורעניות, ששכרן היה בצדן: הפרעות בשנות השמינים ברוסיה זעזעו את כל היהדות וגרמו להתגברות התנועה הלאומית. משפט דריפוס

פתאום נתגלו לפני עיני שמים בחולים ויום כהיר, הוא כמו נתגער מתרדמה עמוסה ומחשבותיו הלפו. עיניו התחילו ננעצות על המדרבה כמחששות איזה דבר, וכמין כשהון אמין התחיל הוא מאמין, כי יקרה לו הפעם גם של מציאה יפה — הוא מצא שויר גדול של סיגרה, גחן ונטלה...

"בשויר חשוב כזה אין לחשוש שמא מאדם שאינו נקי הוא..."

*

"אפל יקח את כל התבל ומלאו!"... במלים האלה מתחיל בספר היום של הוכברג הפרק על ההרתפקאות והיסורים של הלילה השני בלי מעין... כן, אפל יקח את התבל ומלאו! הוא יודע כבר ברוח, שאין מזל לו. כל היום טרח להשיג איזו מטבעות על דמי דירה וכלום לא עלתה בידו. נדמה לו כי הכל משרו עליו קשר לצערו, לדכאו ולהודידו שאולה!... עוד בבקר פנה להחגוני שורצברג ואח"כ למרת גולד-מיניץ, אמה של העלמה גולד-מיניץ, שהורה אותה יונת מלפנים ושב ריק כלעומת שבא. "העתים רעות, אין פדיון..." "העתים קשות, אדוני החביב! אין כסף!"... חכרו ברג-גל, תלמיד לפילוסופיה, הבטיחו ונשבעו, כי ככל לבו ונפשו הוא מסור לו ולוקח אמנם הכל בצרתו, אבל לדאבון לבו אינו יכול לעזור לו בלל. הדבר אצלו יסוד מוסד, פרינציפ, שלא להלות כסף אפילו לאביו או לאמו ואפילו בישעה שחרב חדה מונחת על צוארם — הכל רק על המורה ועל שגלה מחסרו ודלותו לריק לאחריים, לזרים!... אז חק מן כל הטיו כרכים של הלסקיון הישן את השנה 1806 וכתב

המדרבה עובר צעיר טגולה זק' ומלובש צילינדר ובתי-ד' לבנים, מזמר "מרינק מיר נאך ע-פלאשען..." כשהוא מתנועע לצדדים ונוטה לנפול... הוא הפנה במהירות את פניו. ראשו היה מעורפל. עיניו חצינ סגורות ורגליו כבדות ועיפות, אלא שאיזה בה נסתה, באלו העתיק אותו ממקומו ודחפהו ללכת והוא הלך.

מבעד החלונות רמזו לו, סראו לו כמו בשפה חיה כוסות חלב חמות, לביבות ולהמניות עגולות וסיגרות ורושינה ארוכות. יתר על כל העיקה לו תאות העשון. על האכילה היה הוא מותר — ורק לעשן! לעשן!... כמעט שלא מדעת מששו אצבעותיו בביסי מעילו ובדקו שמא נתגלגלה איזו מטבע בין הפרורים. "לו פנה — חשב הוא פתאום — לאותו האדון עם הפנטה: "כבכשה אדוני... נגב נכזה נגב ממני פה ארנמי עם כסף... הנני עיף ורעב... אנא אדוני מעולם לא פשטתי יד... ורק עכשו יעמוד לי אדוני בצרתי!..." מחשבה זו עוררה בו רגשי התמרמרות, עלבון וכאב, הוא משתדל להסיח את דעתו מרעבונו ומצרכו העז לעשן ומעמיק את מחו בענינים שונים, שאינם נוגעים לו בלל, ובתוך כך עלו במו מחשבות פרועות ותאוות משוננות. הנה תקפה אותו תאוה, להכות באגרופו את אותו האיש בעל הבישר על כרסו המפוסם והעב אחת, שמים ושלש... לפיק פנס גדול ונשא פלוני, להשכיב את אותו היחסן לאורך הרחוב ולערוך לו הספר... לעבור לאורך הרחוב ולצלצל בפעמון כל שער וכאשר יעברו איזה רגעים יעמוד השוער על סף כל שער ושער נדהם, מלובש לכנים ופנס בידו ומפקפק אם ער הוא או ישן והוכם — — —

נהימה מבלבלת של צעדי אנשים, משקוש רכבות רתומי סוסים ושריקת אותומבילים.

פה ושם מביטה איזו סמטא חשכה ונרדמת מן הצד אל הרחוב העליו, כאלו אומרת: "הם יחוב רעשן שובכ! האמא לילה ישנה!..." אלא שאותו הרחוב חשוכב איננו הפין לדעת, בנראה, שום חשבון והי לו חייו הרועשים כלילה כמו ביום...

כבר-מה וכבר-אברים, עיף ורעב משרך לו הוכברג את דרכו בין שאר העובדים על המדרבה הרחבה. כמעט בלי דעת וכלי רצון מתנועעות הרגלים ומוליכות אותו לאורך הרחוב. הוא, הוכברג עצמו עם "האנבי" שלו הוא שם באיזה חדר ומתקוטט עם בעלת מעון ורק צלו הוא הצועד פה. ואותו הצל הוא המביט בא-רצון ובמכוכה לכל הרעש והשאון שברחוב...

מחו נדהם, מעורפל וריס מכל הרהור ורק הפנסים הגבוהים עם אורם המכהיק והחלונות הנוצצים של בתי המוה מעוררים בו רגשי התמרמרות וכאב. נדמה לו כי המה מאירים בכונה על פניו החזורים והצנוטים, על מעילו המטולא והירוק ומגלים את סוד רעבונו ודלותו לרבים...

הוא חזר פתאום לאחורו. על סף בית קוה עמד ה"פיקולה" (המלצר) הקטן עם אלונתית בידו, הביט אחריו והורה עליו באצבעו... ולא הוא לבדו, אלא אף אותי הכרסני עם השרשרת העכה מביט אחריו — הוכברג! — צלצל פתאום כאזני... והנה מהנה שלם מביט אחריו "בודאי חושבים אותי לגנב — הבריק לו רעיון במחו — ע"פ כגריו המרועים!"... כשעמד והביט לכל צד, מצא סמך לו על

ואיזה צרך יהיה באנציקלופדיות, בספרות ובעתונות? סוד גלוי הוא, כי לא רק המורים והסופרים העבריים, אלא גם הקוראים מתרכזים מן אותו המפוס הישן הנקרא "בחור ביהמ"ד" או בן ישיבה. המפוס הזה הולך ושוקע, עוד מעט ואבד מתוך הקהל. כדי לכרוא מפוס חדש של קוראים צריכים מוסדים רבים חדשים והמוסדים זקוקים למוסד, להתחנך בו, צבת בצבת עשויה והצבת הראשונה צריכה בתחלה להעשות.

מורה אמץ ראוי לתפקידו נעשה כבר עכשו ליקר-המציאות וכזמן סצר לא יהיה במציאות כלל. המורים של עכשו מלכד שהנם אוטודירקטים מחוסרי חנוך ומשמעת, שעייב הנם ברובם רדיקלים קיצוניים, שאינם מקובלים על העם, מלכד שחסר בכל הענין הזה איזה שלטון והתמחות עד כי כל הרוצה לשול את השם בא ונוטל, מלכד כל אלה אין החמר הזה של המורה העברי בימינו חמר קבו ע. המורה העברי הנהו עפ"י רוב פליט, הנם מכהמ"ד אל החיים ובדרך מנוסתו משמש לו ביה"ס למקלט ארעי, שיעזבוהו אחיב כשיבצר לו עמדה בחיים. אך חלק קטן של המורים הנם אנשים נשואים, שהוראתם אמנותם וברעתם להחזיק בה ורובם הנם רוקים, השואפים לאיזו מטרה אחרת ומבקשים הם מן ההוראה העברית רק האמצעים לאותה המטרה שהציבו להם.

ואל יהי הרבר הזה קל בעינינו, המורה הוא העמוד התיכון, שעליו התרכזה כלה נשענה, המורה המוטחה המסור לתפקידו ומעורב עם חברות ומקובל עליהן, לא רק שהוא ממלא את הצורך שהיה מסודר, אלא גם כורא הוא צרכים חדשים. מורה הגון כי יבוא לאיזו עיר מכנים הוא אל תוכה זרם של חיים רחניים חדשים, מעורר הוא את הרגשות הנרדמים ויוצר רגשות חדשים כאלה שהיה בתחלה לבס ריק. המורה הנהו אם לא הגורם היחיד, עכ"פ היותר נכבד בתרבות. אבל המורה מאין ימצא? אין הללו צומחים ככמהין ופטריות ואלה שצומחים ככמהין ופטריות אינם ראויים אלא להעקר.

למחלה זו, לחסרון מורים, אין תרופה אחרת אלא מוסד מיוחד, שיחנך לנו דור חדש של מורים עבריים.

כדאי היה הרבר הזה שתטפל בו ההסתדרות העברית העוסקת בבנין הקולטורה, ובכנין מתחילים מן היסוד ולא מן הגג. המוסד הזה לחנוך מורים יהיה למקור ברכה לכל ישראל ולמקור פרנסה גופנית ורוחנית להרבה צעירים מבני עמנו, המבקשים דרך בחיים ואינם מוצאים, המבקשים מטרה ואינם משיגים. המוסד הזה

יחן להם מטרה, שיש בה כדי לכלכל את הגוף ואת הנפש.

ההוראה העברית בימינו אינה זו שהיתה לפנים בזויה ודלה. ההוראה העברית מפרנסת היום את בעליה בכבוד וברוחה. המורים העבריים משתכרים היום הרבה הרבה יותר מן המורים הלועזים בב"ס, וכשהם יודעים להתהלך עם אנשים הנם גם מכובדים יותר מן האחרונים.

עוד מעט יהיה המלמד מן המפוס הישן לזכרון הסטורי. אבל האפשר לשמוח על זה, שהעבריים הישנים הולכים ואובדים וחדשים אינם נבראים במקומם או נבראים הם בריאה של בין השמשות והנם רק חצאי יצורים?

אין אני רוצה להבנס כפרטים, משאיר אני אותם למומחים לדבר, אבל בכלל אמר, שצריך מוסד כזה להיות מרכז רוחני לכל ישראל, בו ילמדו את החגיגים חכמת ישראל: תלמוד, תנ"ך, תלדות ישראל, ספרות ימי הבינים והספרות החדשה, פדגוגיה להלכה ולמעשה ואצ"ל שבו יטופח היטב הרבר העברי. ולזה גם מדעים כלליים, לכה"פ כדי ארבע מחלקות של הגמנוזים בלי דומית ויונית. יותר מזה לא היה לא רק לא מועיל, אלא גם מניק, כי התלמיד שנעזר על ידו לעמד לבחינת המטרה שוב יבקש לו דרכים אחרים בחיים ולא יחפץ להיות מורה.

מוסד כזה דורש אמנם הרבה כסף, אבל אפשר לקנות כי יהיה נתמך מכל איש ישראל בין שהוא ציוני, בין שאיננו ציוני, כי הכל מכירים בחשיבותו, אם רק ישמר עקר אחד במוסד הזה: זהירות בכבוד הדת, העתידים להיות מורים בישראל והנכונים לעבד בתוך השדרות הרחבות של העם, שימסר בידיו את חנוך בניו, את עתידות העם, אי-אפשר שיהיו קיצונים בעניני דת, לאנשים כאלה אי-אפשר שתהיה הדת "דבר פרטי" עפ"י הסיסמא הרגילה.

שבח ולקובספי.

ועידת הסוחרים בלבוב.

בשאלת משרתי הסוחרים ישנה עוד תקלה אחרת, הזקוקה לתקון מאת ועידת הסוחרים. זהו מנהג מקולקל, שסוחר מודרני מארץ אחרת רק ילעג לו ויניע ראשו. הוא המנהג המקובל, לשכור משרתים לבתי המסחר בחול המועד סבות וזכוה"מ פסח. דוקא בימי הסיוון לפני החרף והקיץ, שירי הסוחר מלאות עבודה והוא צריך לעוזרים רגילים בעבודתו ובקייאים בכל פרטיה, יתחלפו עוזריו ועליו לשכור אנשים

חדשים, שאינם מוצאים ידיהם ורגליהם בבית מסחר או יכופו אותו לקבל תנאים חדשים בשאין לו ברירה אחרת. חברת הסוחרים בקראקא במלה את המנהג הזה ותקנה, שראש השנה למשרתים הוא ראשית שנת האורחים או כיו"ל. (את ראש השנה שזכוה"מ נשאיר למלמדי תנוקות). המשרת הנכנס לעסק באמצע החרף או באמצע הקיץ, בעת שאין הקונים מרונים כל כך, יש לו שעת הכשר להכיר את הסחורות ומטומן ואת סדרי העסק וכבוא זמן הסיוון הוא מכיר כבר את מקומו ויודע איך להתהלך עם הקונים. המשרת הנכנס בחוה"מ, כלומר בימי הסיוון עצמם, לבית מסחר חדש, אף אם חרוץ ומסוגל הוא, יתנוועע בזר במקומו אינו בקי במיני הסחורה ואינו מכיר את חוג הקונים ויעשה רושם רע גם על אדונו וגם על הקונים. לכך לטובת שני הצדדים הוא, שיהיה ראש השנה למשרתים רק ינר ויולי, וראוי התקון הזה, שנעשה בקראקא, שיתקבל בכל הערים. אבל התקון הטוב הזה יבא פרי טוב רק אם יקבלוהו כל הסוחרים יחד בלי יוצא מן הכלל, שאם לא כן יפסיד את ערכו וחשיבותו. אין התקון דורש שום קרבן ושמשך הפסד, רק רצון טוב מכל אחד, להשיב לעצמו ולהכלל. וראוי דבר כזה שיוגישו הסוחרים צרך האחדות במעמדם עפ"פ בדבר, שגם הם יהנן ממנו. ואת האחדות הזאת נקוה למצוא בוועידת הסוחרים.

עוד תקלה אחת ישנה לחרפתנו ולכשתנה הגורמת הפסד וכעס לכל הסוחרים גם יחד וכמעט רגש אחרות של כל המעמד היינו יכולים לתקנה. כונתי על המנהג המקולקל, שהסוחרים ישברו את משרתי חבריהם בהוספת שכר, מה רבה הרעה והרשעה במנהג הזה יוכלו להרגיש רק הסוחרים הישירים, שאינם נוהגים כן ולראבוננו רק מעטים הם. התכסים הזה של מתחרים, האורכים איש למשרתי רעהו, מצוי רק בתוך סוחרי היהודים בגליציה. חלילה לי להטיף מוסר לחברי הסוחרים מנקודת-מצב הדת או הנמוס, אבל אחת רוצה אני להזכירם, כי לא לו החרבות יש שני קצוות ובמדה שהם מודדים לחבריהם יכולים חבריהם למדוד גם להם כבוא שעת הכשר. אם-כן מה הועילו בתקנתם? פרי הקלקול הזה הוא קלקול כל המסחר היהודי בכלל, שלא רק הסוחרים כלם יסבלו ממנו הפסד ממון, שישלמו לעוזריהם יותר מבדי שוים ופעולתם ויאבדו את אנשיהם דוקא בזמן שהם צריכים להם, אלא עוד יותר יסבלו מסנו המשרתים עצמם, שההוספה על משכורתם תעור את עיניהם, להחליף מקומם בשביל הנאה זמנית, ההוספה היא בעיניהם עזרה לפי שעה, אבל חלופי המקומות והמקצועות

נשא אותו וגרשו, שלא מדעת לבקש לו מחיה... נתן כח לרגלים כבדות לשאת גוף עיף — — — בעבור איזה רגעים מצא הוכברג את עצמו בין פנים צוחקים והמון מגבעות ענקיות עם נוצות גדולות, בתוך אולם הסוחר והרועש מזמרה ומחול של בית המוה "רקלמה" ועל השלחן לפניו בקבוק מלא שכר וקערה מלאה לחמניות...

עם ההטעמה הראשונה התחיל להתברר לו לאט, לאט, כי הוא צריך לשלם לאותה המשרתת העכה בעד שכר ולחמניות... וכי אין לו אף פרוטה אחת בכיסו... לאט, לאט נזכר בשעת בנייתו הנה בהחלטתו שלא לקחת שום אבל או משקה... ולע"ע אבל ושתה לתיאבון וחשב תחבולות שונות בדבר התשלומים... לתת לה את פתקאות-המשכון שלו... שכח את הארנקי בביתו... את כספו נגבו ממנו — — — בדרך צלצל איזה קול של אשה באוזניו — נדמה לו כי צועקים: חטפוהו! נגב! נגב! — והרגיש איזה יד אוחזת בגופו...

היתה זו מההנפשות המקושטות, היא רצה אחריו, געהספ מיט קאצעריל!?!... והוא הרים את רגליו — ויברח...

בצהרים נתעורר משנה עמוקה תחת הגשד בריגיטה*.

רק איזו ימים נראה הוכברג עוד עובר בשוקים וברחובות וקורא את המכלאות שעל גבי שערי הבתים מעניני מעון ומכיון שלא השיג כסף לדמי-דירה המציא לו בנהר דונאי מעון — חנם אין כסף... י. ג. ל. ר. נ. ט. ר.

עוטה את ראשו במעילו, רועד ומביט במבט אלם יגוני מלא עלבון ותוגה — "כנראה בוכהלטר חסר תפקיד!"

— ריבה במושה ושחורה, מלובשה שמלת בד קרועה, שערותיה הפרועות יורדות מתוך המטפחת המלובכה שעל ראשה על פניה הנובלים. מעיניה הגדולות משתפך תהום של עלבון, בלהה ויגון, בדמות דמעות קפואות — "שפחה רעכה חסרה מקום שרות!"

— אדם כבן ארבעים, מלובש בגדי עבודה פשוטים, אבל שלמים. גופו כריא ואיתן, מפניו הקלטיקים, המלאים והמבוסים בעור יבש ושחחרר מבצבצים הדמים והוא מויע ומוציא נחרה משונה וריח אלכוהול... "כאיזה חדר בהה — מציייר לו הוכברג בדמיונו — שוכבת אשה חלשה ודלת בשר, לכרה במצה... מתיראה מהצללים המשונים הקופצים על הכתלים... ולאור עששית גוססת היא מישנה ילד רעב מתמוגג בככי: "תיכף, תיכף יבוא האב!... בעד הכסף נקנה לחם, חלב וששוקולדה!... נומה ילדי נומה!... עבר שוטר והתחיל מעיר את הישנים ומגרשם: פה פרומנדה ולא הוטל!... והוכברג נתמלא כעס הנה — חשב בלעג מר — שוכבים אנשים עיפים ולוחצים את אברייהם בספסלי עץ יבש וקר, חס עליהם שוטר ושולחם בשם היושר של הכרך המקולטר — להוטל!..."

פתאום נצברו דמיו לתוך מחו. וכראשו התחיל כעין לגלגל מסתובב ומסתובב. עיניו כמעט בהו. שנה של כמה לילות ורעבון של כמה ימים הצטרפו והתחילו מעיקים לו וזאתו החפץ להתקיים ולחיות שבכל אדם

1906 ונשא משא כבד למסחר הספרים. הכיר מוכר הספרים בערמתו, חרף אותו וגדפו: רמאי! פוחז!... פתה את פלונית הכוכבת עד שהרשתה לו לישון לילה אחד בחדרה שעל גבי העליה ונתעורר בעלה וגרשו: "בלי כסף ישנים באפס!..." וכך מוכרה הוא שוב לנדוד חסר אונים, עיף ורעב מרחוב לרחוב עוד לילה ארוך, ארוך ומשעטם!...

וכחוצ המנורות כבו, רק בראש כל רחוב נשארה אחת דולקת. "האליזבט-פרומנדה" שרויה בתוך חשכה ודומיה ענומה. שני מלכים, שר חעוני והמחסור ושר של לילה משמשים באן בכתר אחד, דומה כאלו חפץ הלילה להעטיף בצעיפו השחור ולהאפיל על הנפשות העלובות שבקן העוני זה, בני בלי מעון...

בחשכה יושבים פה האנשים איש, איש בודד עלוב ועגום על ספסלו. הידים בצלחות המעיל הזקוף צוארון, הראש נשען על רופן הספסל היבש והפרי, נמים ונאנחים בתוך תנומתם...

רוח עצל וקופא נוהם ומיכב קינת היתמות בסניגיה עצובה מלווה בהמולה מונומונית של מי הנהר... והוכברג משרך את דרכו, עיף וכבד אברים כשהוא בודק בכל ספסל, מתעמק וחוקר בחייהם של אחיו בצרה.

יריעה זו, שאלה הם, כמוהו עניים, רעבים ובלי מעון, מקרכתם אכזו ומנחמתו בצרתו — רצה הקביה לזכות את העני, לפיכך הרבה בעולמו עוד עניים כמותו!...

— הנה יושב פה צעיר יפה ומנוהץ. תוי פניו עדינים, בגדיו נקיים ויפים ועל חטמו משקפים צהובים,

עושים אותם קרח מכאן וקרח מכאן, הם פותחים ככד ומסיימים כחבית. הם מתחילים עבודתם למשל כסחורות האפנה ונודדים משם למקצוע הגלגלנייה, להחליף אותו בקרוב במקצוע הבגדים ולהשאיר בסוף במקצוע הנעלים וכן הם נעים ונדים מענף אל ענף ככל ימי שרותם ותחת ללמוד מקצוע אחד היטב, להיות מומחים בו, ישאר להם מין באואר לממכר כל הסחורות, אבל רק כראשם. ואחרי שאין בגליציא באוארים כאלה, אינם בקיאים בשום ענף ורק ערוביאי קנו להם במחס.

כן הדבר גם בזרזן הנהוג בארץ הזאת בין הסוחרים היהודים, לשכור איש הנותו של חברו בהוספת הון רב על השבירות. הסוחר הנחפז מדמה בקלות דעתו, כי רק ליחיד גרם נזק וצער וכאמת הוא מוריד לשחת בזה את מעמד הסוחרים כלו וגם הוא ככלל. אבל לרשעה הזאת לא יספיק מאמר בעתון. כאשר יסתדרו הסוחרים יהיה עליהם להשתמש בכל אמצעי שאפשר, כבער אחרי הודון הזה וללמד מעט דרך-ארץ את פרחי הסוחרים, הרועים להכנות מחרבן כל מעמד הסוחרים. על כל התקלות האלו יהיה על ועירת הסוחרים להועץ, למען הציל את ענף הפרנסה האחד, שרוב היהודים חיים ממנו כשרם ירד לשחת וגם עליו כבר קמו עוררים מעמי הארץ, לגזול מדינה, ואם לא נתחוק באחדות הכחות ובתקנות טובות, לא יבצר מהם, להעביר את כל המסחר הרופף לידי אחרים ואז... על האוי הזה ישפוט כל יהודי בעצמו.

ה. פ. לייס מ. נ. ר.

השטמה הישנה.

כזו היהודים חסרי ארץ, הזקוקים למחסה העמים החזקים — אחד הוא ככל העולם, גם תוצאות הבזו הזה למהלך הפוליטיקה שוות הן ככל הארצות. ימים רבים השתעשענו כנחמה, כי בטורקיא אין אנטישמיות, כי האנטישמיות היא מיוחדת רק לעמים האריים, אבל בין עמי המזרח אין לה מקום וכאשר אך יקבלו אלה איזו מהרגת השכלה נובל לשבת בתוכם כאין מפריע. שלש השנים האחרונות העשירו אותנו כנסיון מר אחד. עוד לא התכנסה תרבות אירופה בטורקיא, רק נצניה הראשונים נראו בתוכה וכבר נגלו כל סמני האנטישמיות תולדות כזו היהודים, עקב היותם החלשים ונפרדים מעמי הארץ. אותה השטמה שנראתה בכל ארצות אירופה אחרי התכוננות סדרי צבור על יסוד החרות והשוויון, נראה עכשו גם בטורקיא, אין כל הכדל כל מי שרועה למאס איזה דבר בטורקיא ולהשיאו על העם, מעליל עליו, כי מאת היהודים יצא וכמוהו הוא שאין בזיון גדול מזה וממילא יתרחק העם ממנו. שר הצבא הטורקי צדיק ביי יסד מפלגה של אוזחים בנושנות, הלוחמה בטורקים הצעירים ובתקונניהם וכפוליטיקה שלהם. בהרגישו שאין ידו משגת לחלל כבוד גבורי החרות בעיני העם ולהחלישם ולהורידם משאתם, הערים להעליל עליהם, כי שתו ידם עם היהודים והפוליטיקה שלהם אינה פוליטיקה לאומית טורקית, אלא פוליטיקה יהודית וסכנה בה לדת המחמדית ולמלכות דעותמנית וצדיק ביי זה אינו כלל שונא את היהודים, אין לו שום סכה לשנאת ישיאל ויודע הוא היטב, כי שקר בימינו. אבל אין לו תחבולה אחרת, להלחם בה בטורקים הצעירים והתחבולה הזאת הלא כדוקה ומנוסה היא ככל הארצות. ואמנם גם בטורקיא עשתה הערמה הזאת פרי. המפלגה החדשה של האוזהים בנושנות מתפשטת כעם, כי פחד היהודים נפל עליו וקנאתו לדתו ולכבוד הממלכה מחזקה ידיו, לעזור להוציא את הנהגת המדינה מיד הטורקים הצעירים, עבדי היהודים. והטורקים הצעירים כבר הרגישו, כי השלטון רופף בידם ומהרו להסיר מהם עטשות פה ולזות שפתים והחליטו להעביר את הנהגת המפלגה מסאלוניקי המלאה יהודים לאויא הקמנה, שאין בה יהודים. להפטר מהשפעת היהודים המדומה. גם יחס הטורקים הצעירים ליהודים ככלל ולציונים בפרט גשתנה בעבור זה. יודעים הם היטב, כי רק טוב הביאו היהודים לממלכה בישוב אי ובי רק ברכה תביא תרבות היהודים לארץ אם ירכו להתישב בה. אבל מה יעשו מפני הכזו? איך ישאו הרפתם באמור עליהם משנאיהם, כי הם משמשים רק כלי שרת בידי היהודים, על-כן נחווין להם לאחוזו באנטישמיות, ולא מתוך הכרה, אלא רק למראית-עין, ככדי להגין על עצמם מפני דכות

רבים. כן נעשו גם כאירופה בתחלה הלכרלים ואח"כ הסוציאליים לקצת אנטישמיים, להנצל מן הכזו. האנטישמיות היא כעין קמיע מכני המזיקים, צריכים הם להראות, שאינם, גרוד הגנה על היהודים.

הזורים בתשובה.

האנגלים מהרהרים בתשובה אחרי שוד היהודים, סופקים כפים ואומרים: מה זאת עשינו! בעיר מרידיגר מקום הפרעות היתה אספת-עם גדולה, למחוא נגד שוד היהודים, רוב יושבי העיר השתתפו בה וגם הפועלים. הנואמים הביעו צערם על הנעשה ועל החרפה, שנחלה אנגליא, לעמוד במדרגה אחת עם הארצות הפראיות. הכהנים הגידו מוסרם לעם והעירו אותו לעזור את השודדים ולקבץ כסף בשבילם, למלא נזקם. הכל מעידים, כי שנאה אנטישמית לא היתה כמסומות ההם והפרעות הן חידה סתומה. בעינינו אינן חידה, הן תולדות השנאה הכבושה, העוממת תמיד בכל עם להמועט החלש הזר. כחינא מתפרצת למשל השנאה הזאת בכל עת צרה נגד הנצרים, כאמריקה נגד הכושים, בטורקיא נגד הארמנים ובאירופה נגד היהודים. ההמון הוא כמו ילד, הירא מפני כל זר ואלו היתה יד הילד משגת היה הורג כל זר, הבא אל בית הוריו. השנאה הזאת מצויה גם בבעלי חיים, המשמידים את כל החלש מהם. ההתולים אינם טורפים את העכברים בכדי לאכלם, אלא מפני שנאתם את הזר החלש מהם. ואך לריק מתנחמים יהודי אנגליא, כי סבת הפרעות אינה אנטישמיות. מפניה אין מפלט אף באנגליא.

פיריטון קמין.

לזנב ולא לראש.

אם שלשים יום לפני הפסח מטפלים בעניני הפסח ראוי לנו למפל בעניני ראש השנה עכ"פ מיו יום לפני יום הזכרון, ודבר אחד ממנהגי ר"ה אינו מניח לי לישון, המנהג להתפלל בליל ר"ה "יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב". התפלה הזאת סותרת משנה מפורשת (אבות ד') : "הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים". ומוצא אני, שאין מדה טובה מזו, להיות זנב, ואפילו זנב שבזנב — אבל של אריות! להחלשים ואף לראשים שבהם אין כל ערך בעולם הזה; הנם ללעג ולקלס, כל מעשיהם מאפע, כל דבריהם שטות וכל דעותיהם משמשות רק חמר ללגלוג להחזקים מהם. אם יעשו התקפים דבר, אם גם הכל וריק הוא, יביטו עליהם הכל ביראת הכבוד ויחקו מעשיהם, כמו שמתקיים למשל את האפנה המשוגעת בכנדים היוצאה מפאריז, מאות מיליוני נשים שמות אהלים שלמים על ראשיהן ושקם צרים עד שזקיהם, אשר יעצרו את צעדיהן, לפי שכך עושות הנשים הזונות בפאריז. הכל רוצים להיות זנב וזנב של הראש המהולל, ששמו פאריז. אבל היעלה על דעת הנשים באיזו ארץ לחקות את מנהגי התלבשת היפים והנוחים של נשי האכרים בפולן או באונגרי? לתלכשת כזאת אין רק לעג. תארו: נא לכם מעשה שלא היה, שנגנב, חלילה, מכית-הכנסת של הרמ"א בקראקא כתב היד של חמשת חמשי תורה הגנוזים שם, ששלחם מרן ר"י קארו להרמ"א, ומהם נעתקו כל ספרי התורה בכל הדורות באירופה. גנבה כזאת הלא היתה נחשבת, עכ"פ בקראקא עצמה, לאסון לאומי, כגנבת הציור הנפלא שנגנב במוזיאום הפאריזי. והנה נכנסה מועצת הקהלה לישיבה, להועץ מה לעשות למצוא את הגנבה, והנה קם פרנס אחד מן החסידים והציע שתשלח העדה מלאכים ומנחה אל הרבי כסאסוב, למען יגיד כרוח הקדש איפה לבקש את הגנב. תארו נא לכם איזה שחוק פרץ אז בבית, איזה בזיון נחל המציע זאת. — ונגנבה כזאת נעשתה בפאריז. נגנב הציור הנפלא מונא ליזא של ליאונרדו די וינצי, שאין ערוך לשוויו והכל עומדים שם לפני חידה תמוהה. והנה יעצו עתונים גדולים, עתוני עולם, לשאול את בעלות האוב ואיש לא שחק ולא לעג ואף אדם אחד לא חשב את העורכים המציעים ככשולנים. כהוויים, כפתאים מאמינים בכל הכל. ולא רק שלא כזו את המציעים, אלא עצתם נעשתה ובעלות האוב פתרו את החידה כפתרון הרמטי מצרים לחלום

פרעה וגם עתה אין שוחקים ומלגלגים. יש רק מניעי ראש על אכרן כל תקוה למצוא הנגבה, ומה נשתנו בעלי ההזיה בפאריז מחסידי פולן? הוי אומר: אלה החזקים והעשירים והמשכילים יכולים להרשות לעצמם כל הכל שבעולם ואין מעיו פנים ללעוג ואלה דלי היהודים שכנגליציא אף אם יעשו כל חכמה שבעולם יהיו לשחוק ולקלסה ויאמרו עליהם: כמלנים הם. כן גורלו של החלש והדל.

הלא גם לאחיהם אשר כרוסיא משמשים יהודי גליציא רק חמר ללגלוג, אעיפ שמחמר אחד קורצו וכאופן אחד נתחנכו. וכל כך כמה? אלא שיהודי רוסיא מרגישים עצמם כזנב וזנב של הדוב הצפוני והם מתגאים על אחיהם שכמדינה העניה גליציא, אעיפ שהם ראשים לשועלים, כלומר אזרחים גמורים ונושאי התרבות העירונית במדינה שלמה באוסטריא. אם קמו עדת נערים יהודים מכני יג עד בני י"ז שנה כרוסיא והתאמרו להפוך את כסא הצאר, לא שחקנו ולא לעגנו, דרך-ארץ מפני פרשו של הזנב! הוא יכול להמיל גללים גם לעינינו. רק נעצבנו על האסון הגדול, שגרמו לאבותיהם ולאחיהם. ואם מאת אלף אזרחים בגליציא, השוים בזכות לכל אזרחי העמים, נלחמו על זכויותיהם אלו, לבלי תת לזדים לגלזן מידם, אין לעתונים העכרים כרוסיא עליהם אלא לגלוג של בטול, שלא נמנעו להביעו גם בשעת המלחמה, כרפות את ידינו ולכזותנו בעיני עצמנו. כי מה אנחנו? הלא רק אזרחים בגליציא חמנוכה, כלומר ראשים לשועלים רפי-כח. ומוסר השכל למדתי מן החקירה הזאת, קרוב מאד, שתלעגו גם למוסרי זה, כי הלא רק בקראקא הוא נכתב ולא בפאריז ולא בכרלין ואף לא כווארשא המכורכה וחזקה על גליציא, שאינה מוציאה מתחת ידי סופריה דבר מתוקן, אלא שמות אחת גדולה מחברתה. וככל זאת לא אמנע מהכיע את מוסרי ויהי מה. אולי תוכלו לצייר לכם בדמיונכם אך רגע, שנכתב הדבר הזה כווארשא יתברך שמה!

הנה כלל גדול ומוסכם בידנו, שאין לנו ספרות וכל מה שכתבו אבותינו וגם כל מה שכתבנו אנו הם הכל וריק ושונים רק לצור על פי צלוחית. רק לגוים יש ספרות ועלינו לשפר מעשינו, למען נוכל להגיע למדרגתם. אבל עוד הפעם אנוס אני להוגיע את בח דמיונכם. שונו נא לנגדכם, כי ספרי התנ"ך והספרים הגנוזים מסוף ימי בית שני וספרי פילון ויוספוס ואריסטובל והסיבילות והברית החדשה לא נוצרו כרוח יהודי אלא כרוח איזה עם אירפי קדנון, למשל הקלטים או הגרמנים; ספרי החקים המדויקים הידועים אצלנו בשם משניות ותוספות ורי"ף ורמב"ם וד' טורים וכו' וכו' וספרי הפלפול שבש"ס ככלי וירושלמי, בתוספות וכרש"א וכו' וכו' לא נולדו בכתי המדרש וכישיבות אשר כסורא, פומפדיא ונהרדעא או בקרדוכא וטרויש, אלא בכתי נזירים אירפיים. ואצלנו היהודים לא נכתבו אלא איזו ספרי הרוזים לשם זמה והזיה ושעשעים גסים ומלוא תאות רגע בעין שירי אוביד, וירגיל, סרוונטס ודנטא ואיזו חקירות עוכרות ובטלות מדור ודור ואיזו ספרי מעשיות ורשימות דברי הימים. שונו נא לנגדכם איך היו יהודיני דמודרנים מרוממים ומנשאים את של ה.ס. אמטיות כאלה, ספרי הספרים, רוח אלקים חיים, גדלות כזאת, חקים מחוכמים כאלה, מוסר רם ובריא, תורת חיים המתאימה ליכלת האדם ולא לשם אידיאל לכד, הריפות עצומה, גאונות מקורית כזאת, המגלה כחות נפשיים ככל חזקתם — אי-אפשר שיצאו מתחת ידי יהודים שפלים כניטו, אלא מתד ידי עמים מנומסים, כריאים כנפשותם, ושירינו אנו ורשימותינו ההיסטוריים ואף גם פילוספיתנו הכמלה והנפסלה מיד מה הם? אם לא אפס ותהו כוש תבוש ישראל בהכליך! אשריכם עמי אירופה, שזוכים לכך! כך היו אומרים. כי כל מה שעושה החזק הוא מרום ומכורך וכל מה שעושה החלש הוא שפל ומקולל, לזנב הארי הכל משתחווים ולראש השועלים דכל מניעים ואש.

אם לעצתי תשמעו החליפו את הסדר כריה הכא והתפללו: לזנב ולא לראש!

מכתבים מערי המדינה.

ר"ן, שני גדול נעשה בפוליטיקה של הסוציאליזם הנצרים פה. כאשר הורידו הבוחרים הווינים בבחירות לפרלמנט את מנהלי העדה הרעה הזאת מגדלותם ולא בחרו אף אחד מהלשונות הפסדניות גדולות, מהמבטיחים ואינם מקיימים, אז התאמצו שרירי המפלגה להחזיק באחדותם, להכנס אל הפרלמנט כעדה שלמה, לאמר, ראו אין מפלגתנו שלמה כל כך, עודנו מפלגה של 76 איש ומי יעמוד בפנינו. אך האחרות הזאת לא האריכה ימים. כי רק לואיגר ירם לבדו היה יכול לתבד אנשים בעלי צרכים שונים ותביעות שונות הסותרות זו את זו. צירי הכפרים דורשים געילת הגבול בפני לחם וסוּן מן החוק וצירי הערים דורשים פתיחתו. עתה נגלה הפרץ ולא יתוקן עוד. דיר גסמן הקלרקלי, האחד שהיה יכול למלא מקום לואיגר וגם מלא מקומו שנה אחת, האיש הזה שנוא עתה מכל אנשי המפלגה בוויין בגלל נטיותיו אחרי הכפרים ומעלו באינטרס העיר וויין. תוצאות הדבר הן, כי סאם גסמן בפוליטיקה ומחל על כל משרה והתמנות. אינו עוד לא יועץ העיר ולא יועץ המדינה ורא יועץ בהנהגת התנוך. בצאת גסמן מתוך החיים הפוליטיים הותר הקשר, שחבר את הקלרקלים והסוציאליזם הנצרים בוויין. עתה התכוננה המפלגה הווינית בגלוי למפלגה עירונית בפני, שאין לה שום דבר עם המפלגה הווינית שתקרב יותר אל הקלוב האשכנזי הלאומי והכפרים ישארו מפלגה קלרקלית-אגררית. תוצאות הדבר תהיינה חשובות מאד וסימן להן כבר ראינו כימים האלה. מלאכות של המפלגה הסוציאליזם הנצרית ובראשה כהן קתולי באה אל הנהגת העיר פה, להמליץ כעד הרופא היהודי דיר קלאה, שהוא רופא המתוו זה י"ז שנה ולא התעלה במדרגתו, רופאים צעירים ממנו עלו עליו באשר הוא יהודי. הכהן הקתולי ובני ליתו דרשו בשם היושר, להעלות גם את היהודי למדרגה שהוא ראוי לה. בימי לואיגר וגסמן לא היה כהן קתולי מעין לדרוש כזאת. אמנם אין לקוות עוד, כי יבגדו הסוציאליזם הנצרים בתורת רבותיהם ויחיו רק ע"פ היושר והחקים. אבל בכל אופן אות הוא, כי הפרוגרסה האנטישמית רופפה כבר.

פרץ בין הקלרקלים והסוציאליזם הנצרים נגלה גם בסדינת ביהם, גם שם נפרדו אלה מאלה והקרע לא יתאחה עוד. נאמנים לפרוגרסה האנטישמית נשארו רק הקלרקלים. ארגנם, "רייכספאסט" קטרו זה עתה על יהודי גליציה והתאונן, כי כבשו את המדינה והם רודים בה ועשו את הושבי הארץ ל"בדים להם. ע"פ עתון גליציה הוא עושה חשבון, כי ב"צ"ו ערים בגליציה יותר משליש יועצי עדה הם יהודים, בליד ערים יותר מסתה הם יהודים, בארבע ערים שלשה רבעים יהודים, בברודי יבכרזאנוב ישנם כ"ז יהודים בתוך ל"ו יועצי העיר ובפודוולוטסיסקא אין אף נצרי אחד במועצת העיר. והעתון הקלרקלי עושה מספר בתנים על ארץ פולן הכשרה והצנועה, שנפלה פלאים והיתה לבני יהודה לנהלה וכל זאת אין עוד די בעיני החצופים והם אומרים להוריש גם את האשכנזים מוויין ולשבת התחתיהם.

א. פ.

מכתב מטורקיא.

קולטמא. ח' יק"א קנתה חבל אדמה ביאקאדיק הסמוך לפה במחיר י"ח אלף ליטרא טורקית (כתי' אלף כתר) מיד חסן הפחה, שהיה לפניו מניסטר לצבא, על שם פרופסור פיליפון, סגן ראש יק"א, להושיב שם מאה בתי יהודים סבסארביא. בעד הנשרפים היהודים בעירונו באות עוד נדבות. ח' יק"א שלחה עשרת אלפי פרנק, תבת העזרה שלשים אלף, מהם השלישית מיד, השלישית לשעורים והשלישית בזמן מאוחר. אסון אינו בא לבדו. אחרי התבעדה פרצה המגפה בעירונו והיא מפילה חלליה ביהוד ברבע היהודים הז' ק"ה. בשני ימים בגפו 150 נפש. היהודים אוחזים בכלי זינא הויש, בתלה, בכל בתי הכנסת התפללו פליחות; אבל יש להם גם תחבולות חדשות, שקבלו מן הגוים שכניהם ולא לכבוד הן להם. שני פרים שהשו לקרבן ועברו על שחוטיו הוין והעמידו חופה בבית הקברות כרדכי האמורי. אך הממשלה אינה סומכה בתחבולות כאלו ותפשה בתחבולות רופאי אירופה, להשגיח על הטהרה ועל הסגר החולים והנגועים בהם, את שכונות המ. פה שרפה באש ועתה הוקלה המחלה, אף שלא נעצרה עוד כלה.

קצת מן העתונים הטורקים מביעים שמחתם בתוצאת הקונגרס הציוני. העתון המצוין, "ז'ין טורק" העיר, כי כימים האלה שרבים הם צורדי הטורקים, המצפים לרשת נחלתם, יוכלו הטורקים לשמח, כי העם הישראלי העתיק קורא לטורקיא וידידתם האמת, והם נכונים להביא תועלת לממלכתנו בהאחזם בתוכנו.

הטייסי' האנגלים מסיפים לפרסם מאמרי ששנה ועלילות שקר נגד יהודי טורקיא, כי היהודים השתתפו בזבחי הנצרים בכל הזמנים, בשנת 1860 ובשנת 1896 וזה עתה הם מתנכלים לכבוש את מושבות הארמנים בציליצייה. ח' יק"א ענתה תשובה נמרצה במכתב לעתון ההוא וקראה תגר על דבת השוא המכוננים להוסיף לנו בידון שונאי חנם, מן ההיסטוריה הוכיחה, כי היהודים עמדו תמיד כצד הנרדפים וגם עתה בזבחה הארמנים התביאו היהודים ארמנים רבים בבתיהם והצילו ממות.

יעקב פרחיה.

מקורב ומרחוק.

שונות. הקצף, שנתעורר בעם האנגלי על-דבר היוקר וכלה חמתו ביהודים, עבר מאנגליא הדרומית לבלגיא ולצרפת הצפונית. גם שם מתנפל העם על החנונים ועל התגרים והאכרים בשוק, גוזלים סחורותיהם ומשחיתים אותן. בקצת מקומות חרלו האופים לאפות והטבחים לזבוח, כי העם דורש הנחה מהמחיר ואין בידם לעבור בלי ריוח. בקצת מקומות הכה העם הוועף את השוטרים והצבא. — בבית אסורים ברוטניא הרגו האסירים שומרים אחרים, צבא בא והרג עשרים אסירים מלבד נפצעים. — פטר מלך סרביא נסע לפטרבורג להתנות בתו עם בן הנסיך הגרול קונסטנטיין מבית הצאר. — החוליע בטורקיא עודנה מתגברה. כי יושבי הארץ הנבערים אינם רוצים לשמוע זהירות ונמיות. באונגרו וכדלמציא קרו שוב מקרי חוליע אחרים. — קיסר יפן השיב לקיסר רוסיא אחת הספינות, שלקה ממנו במלחמה לאות אהבה. — בחינא היה שטרף מים כעין מכול, שנמבעו בו כחמשים אלף נפש אדם והנוק עולה לחמשים מיליון כתר. רעב פרוץ בארץ. החינאים מוכרים בנותיהם בעד פת לחם. — פועלי מסכזיב באוסטריא נקהלו בוויין לאספה רכה ועשו הפגנות בחוצות על היקרות והחרה, שאם לא יוסיפו על שרם באופן, שיובלו לחיות מעמלם יכריזו שביתה כללית בכל מסה"ב.

לעשות נכמה בגוים. מערלאו באונגרו העליונה מודיעים, כי יוליוס פולוני (בן גיזא פולוני, שהיה מניסטר למשפטים ועתה הוא ראש האנטישמיים באונגרו) בקוש מאת הקהלה היהודית שם, לקבלו בתור חבר תומך לקהלה, כלומר לא שיתגיד וימול, אלא מתוך חבה ליהודים הוא רוצה לשלם מס הקהלה. הקהלה נבוכה ואינה יודעה מה להשיב, כי מין גרים בזה לא היה עוד. סכת הדבר היא, כי פולוני הצעיר רוצה להנקם באביו השונא ישראל, לפי שהוא מעבירו מנחלתו.

ערלים לומדים גמרא. בעיר סבדקה באונגרו מקהיל כהן נצרי קהלה בסתר בכל שבוע והוא קורא לפנים תרגום התלמוד לתכלית אנטישמית. כמובן אינם קוראים את התרגום האמתי, אלא רק הוצאות מספרי הצוררים. להקראות האלו מתאספים מורים, פקידים ושופטים והם מתוכחים על הענין, לעורר קצף ולבקש עצות, להנצל מיד היהודים המושלים בעולם.

גרראף פורני מהמאה ה"ט"ו. הגראף דויעדושיצקי בעל האחוזה ביעופול בגליציה, הוא כמבעו ובתכונת נפשו בן המאה ה"ט"ו ובשבתו בין אנשים מן המאה העשרים הוא גורם מן אנכרוניסמוס ואין הבריות יכולות להשמר מפני התגלות לבו ושובכות. אל בית המשנעים היו צריכים לאספו ולא להניחו בין אנשים. הוא שכר את הגרלניק (עושה יין שרוף) היהודי יוסף גולרנברג, לנהל את בין משרפות הי"ש ולא שלם לו לא את שכרו ולא את הוצאות הרבות, שהוציא היהודי מכיסו לקנות חמר למלאכתו. כאשר לא יכול עוד היהודי להמתין וכל תביעותיו נשארו מעל, הודיעהו, שאם לא ישלם לו יהיה מוכרה להוסינהו לדין. כשמעו הגראף את הצפת' היהודי שלא לקרוא, לו כבואו צוה הגראף את משרתו לצאת מן המשרד ונעל את הדלת והכה את היהודי מכות רצה. אבל טרם הסתפק במועט הזה ושלה ידו לקנה-הרובה, לירות על היהודי ולולא הצליח היהודי לקפוץ בעד החלון החוצה היה נופל חלל על אשר העיו לתבוע כספו. ל. וו.

ועידת המזרחי. הועידה המיוחדת של המזרחי תהיה ביום א' הבא (י"ז אלול) בכרלין. בה ישתתפו חברי הועד המרכזי, צירי המזרחי, אשר היו בקונגרס האחרון וצירים חדשים, שנבחרו זה עתה ע"י האגודות. עיקר המועצה יהיה ע"ד יחס המזרחי להחלטת הקונגרס, להכריע מה על המזרחי עתה לעשות ולהניח יסוד לעבודת המזרחי להבא. לועידה יהיה לענות על השאלות האלו: א) התדבק מפלגת המזרחי גם מעתה בהסדרות הציונות או לא? ב) אם יפרד המזרחי מן ההסדרות, היתקים להבא כתור הסדרות בפני עצמה או יבטל? לשכת המרכז תציע, להפוך מן ההסדרות הציונית ולהשאיר הסדרות עומדת בפני ולעבור בעד ציונות

נאמנה לתורה. ליסוד המ"מ בוועידה תציע הלשכה לפניה דין וחשבון מפרטי המ"מ שלה עם ההנהגה הציונית. הפץ הפרוד של מנהלי המזרחי הוא תוצאה מן הזלזול, שזוללה ההנהגה הציונית עד כה בכל דרישות המזרחי, שלא די שלא שמרה ההנהגה את הכמחמה שהבטיחה בקונגרס ההמבורג, להוקיר את רגשי הדת של המזרחי, דתה בכל פעם דרישותיו בתנחומות שוא כרוצה להטעותו. כן, למשל הבטיחה ההנהגה בפירוש את המזרחי לפני הקונגרס, שלא תעלה שאלת הקולטורה לסדר היום בקונגרס והוצאת סוקולוב תהיה רק על-אדות הלשון העברית ובסוף נקבעה קומיסיה להקולטורה והחלטה החלטה ולבא-כח המזרחי לא נתנו אף להוצאות. כפי הנראה תחליט הועידה להפריד, כי מזרחי גליציה, שרובם אינם רוצים בפרוד, לא יוכלו להשתתף בוועידה נשלחו אלינו מאמרים אחרים בעד הפרוד ואחרים נגד הפרוד, כלם כתובים ברגש ובטוב טעם לפי גדל ערך הענין. אך לפי שלא יוכלו לפרסם את כלם לא פרסמנו אף אחד ומסרנו כלם להנהגת המזרחי, למען תכיר את דעת העם.

בן קמ"ז שנה. "אונזער לעבען" מודיע, כי לקובנא בא איש הצבא הזקן דוד אברהם שמידט, שנלחם לצבא באונס בימי קמרינא השנית בשנת 1785 והוא אז בן י"ז שנה והשתתף בכל המלחמות, שלחמה רוסיא קרוב למאה שנה. אין בעולם אדם, שהארץ לעבוד בצבא כמותו. יש לו אותות רבוד סכים על גבורתו. הוא היה מהמביאים את נפוליון הראשון בשבי אל האי עלבא. עתה בא אל הגוברנאטור לבקש ממנו תמיכה בימי עניו.

איך מפנים ברוסי התהרות היהודי. בכפר ווילאשקוביטש ברוסיא היה יהודי חוכר בית-הדואר ולפי שהיה נאמן וישר לא היו יכולים לפטרו, למרות רוח רחית היהודים הנושב מלמעלה. אבל הרוסים האמתים לא יכלו להביט, שיהודי יהיה האדון בבית הדואר. מה עשו? שכרו נער בן אכר, להעיד, כי בהתנפלות על בית העדה, שהיתה לפני ארבע שנים השתתף גם היהודי הזה. יותר לא היה נחוץ, היהודי נבלא ועמד לדין העד הקטן לא בא, כי פחדו מסיתו פן יסתבך בסתירות ויקלקל את העסק, אבל הם עצמם העידו, כי עדות הסטן נאמנה, כי גם הם יודעים, שאין היהודי מן הכשרים ביותר, כי תמך בכספו את המורדים וכך נחרץ על היהודי משפט מאסר לכל ימי חייו. ימשפט נבות היועצאלי, אך אין אליהו הנביא, שירעיש את הרשעים: במקום אשר ובוי.

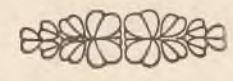
הלאמת הקרדיט ברוסיא. בעתונים נתפרסמה שיחה עם הממונה על עניני קרדיט במניסטריוס הרוסי דאוידוב והוא הבטיח, כי השמועה ע"ד הגבלת הקרדיט היהודי שקר היא, גזירה כזאת לא עלתה על לב מניסטר. כפי הנראה נוכחו למעלה, שגזירה כזאת אי-אפשרית היא והם מכחישים אותה מעיקרה.

הגברות חדשות. ההגברות על החנוך היהודי ברוסיא חלו עד כה רק כל ב"ם תיכונים וגבוהם. בשנה הזאת התחילו סוגרים בפני בני היהודים גם את בה"ס הנמוכים, גם בברדיטשכ, שכמעט כל יושביה יהודים, אין מכניסים אף ילד יהודי אחד אל בה"ס העירוני.

אנטיציה אנטישמית בתיאטר. אגודת משחקים פולנים בלבוב התחילה לנטוע שנאת היהודים בהמון העם ע"י מחזות מעושי עולה יהודים וכדרך אחינו מעולם הם מרכיבם לבקר את המחזות האלה, לסייע די מכיני פגומות בהם עצמם. רק בפרמיסלא הפריעו המבקרים היהודים את המחזות האלה עד שהיו המשחקים מוכרחים להפסיק באמצע. יזהרו אחינו ויעשו כן בכל מקום, כי לא ללעוג ליהודים בונת הרשעים ההם, אלא להכין זבח ושווד ביהודים.

בשבי. בכפר משאקילי בטורקיא התנפל חבל שורדים כחצי חלילה על ההנוני היהודי אברהם סאראנגא ולקחוו בשבי, לדרוש כפר נפשו. האשה היהודית צעמה ולקולה באו האכרים, אבל יראו לעמוד בפני השורדים המזוינים, בבקר בא שר המחוז והטיל ענש על האכרים שעמדו מנגד. מאתים וחמשים אכרים הלכו מזוינים, לדרוף אחרי השורדים.

צמרת. בירושלם נוסדה חברת מניות גדולה להרשת ארג צמר בשם "צמרת". כח מניה היא בת

שני אדפי פרנק ול"ע הוצאו מניות בעד מאה אלף פרנק. מיסר האגודה הוא הגביר החסיד הגליצ'י ר' מגדל רנד היישוב בירושלם. הלוקה חצי המניות. האגודה תעסוק גם באריגת מליתות. בבית ההרשת יהיה מקום למאות פועלים מכני העניים.

עוד תבערה בטורקיה. בעיר אדין באזיא הקטנה פרצה דליקה ברבע היהודים. שש מאות בית-אב יהודים נשארו בעירום ובחסר-כל, גם בתי הכנסת נשרפו. האליאנס שלחה שמה המשת אלפי פרנק.

לא הבינן. ליב בעריש הלך לשאול בעצת רופא, כי לא היה, לא עלינו, "בין הבריאה". הרופא צוהו להרבות בשתיית הלב, להמעיט בשתיית משקים משכרים, לשהות הרבה באויר. ובסוף הוסיף: קטר תקטר ציגארה אחת כיום ולא יותר. החולה עשה ככל אשר צוהו הרופא ושב לאיתנו והלך להודות לרופאו הטוב וספר לו, כי הכל היה נקל לו לקים, רק קטור הציגרה קשה לו מאד, כי קשה לאיש שלא קטר מעולם להתרגל לקטר לעת זקנה.

רמת המצפה.

הצדוקים והמקרא.

העיד רשביא מיום רבי יהושע בן חנניא (ג' האלפס והיא הנכונה) כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם שנא' ודבר בעתו מה טוב (סנהדרין ק"א).

יש להתפלא, שאף מפרש אחד — לפי ידיעתי — לא התעורר על מאמר זה, הצריך באמת באור. כי מה ענין לשון הע"ד ע"ז ובפרט אחרי שמסיים בכתוב. ולדעתי באורו ע"ז: ידוע שהצדוקים הקיפו תמיד את רז"ל בשאלות מן המקרא, שבוה היה כל כחם. עיין ברכות ז'. האי צדוקי דהוה בשבכותיה דריב"ל הוה מצער ליה טובא בקראי, וע"ז ד"י משתבח להו רבי אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא כו' עד שא"ל אנן דשביחינן גביבון רמינן אנפשינן ומעינינן כו', וכל תשובותיהם היו ג"כ מן המקרא בהשיבם להם עפ"י: "שפיל לסיפא דקראי" או הביאו פסוק אחר, למתור דבריהם, או שפירשו הכתוב בדרך אגדי, כמ"ש בכמה רוכתי בשים, וע"כ נחויז היה להם לימוד התנ"ך, שתהיינה התשובות מיכנות ומוזמנות אצלם, ולא יכשלו בלשונם, וע' סנהדרין ל"ח: כל מקום שפקרו המינים תשובותם בצדס, ואין ספק שזאת הכונה במשנה (אבות פ"ב) הוה שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפי קורס, והנה ריב"ח זה היה ראש המתוכחים עם הצדוקים עד שאמרו (חגיגה ה'): כי פא נייחא נפשיה איל רכנן מה תיהוי עלן מאפיקורסין. ע' רש"י שם וע' עירובין ק"א. (כך התוכח עם הקיסר ובת קיסר, ע' חולין נ"ט: תענית ז'. שבת קנ"ב. ועוד). וע"כ היתה דעתו שילמד אדם בכל יום מקרא (קידושין ל.) ומשו"ז יכול היה באמת להע"ד מתוך הנסיון שבל הרגיל בתנ"ך, וקורא פסוק בזמנו, כלומר: שיודע להשיב בזמן הצורך, מביא טובה לעולם, כי עי"ז ינצח את אויבי החכמים (ע' חולין פ"ז. בצדוקי שנצחו רבי, שנפל מן הגג ומת) וזו היתה הסובה היותר גדולה אצלם, עד שקבעו מסמרות ועשו ימי הנצחון לימים טובים. ע' ביב קמ"ז. מנחות ס"ה. ותענית י"ז: ופרש"י ז"ל שם. וע"ז הביא הפסוק ודבר בעתו מה טוב וסמ"ך ארישא דקרא: "שמחה לאיש במענה פיו".

עפ"י יובן עוד מאמר אחד והוא בניסין ג"ח. במעשה רבי יהושע בן חנניא ואותו תינוק, שהיה הכוש בכית האסורים, שא"ל ריב"ח: מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבוזים, והשיב לו: הלא ה' זו חטאנו לו כו', ואמר עליו: "מובטחני בו שיוזרה הוראה בישראל" וכבר ענו המבארים דברים הרבה על מאמר זה, איזו חכמה יתרה ראה ריב"ח בתינוק זה כמה שירדע סיפא דקרא. אבל האמת כי הנער לקח את לבו של ריב"ח כמה שהיו הכתובים שגורים ומוזמנים בפיו בעת הצורך וידע לקרוא הפסוק בזמנו, דבר שהעריך ריב"ח, כפי שראינו, ביותר, וע"כ היה בטוח בו שישב בראשו, כי ראה בו הבשרון ללחום מלחמת החכמים ולהראות לאויביהם תשובותם בצדס, כמו שהוכיח מתשובתו אליו, וכאמת כמה מן החכמים לא עסקו במקרא, (ע' *

למשל ב"ק ג"ה. בי"ט ל"ג. תוס' ב"ב ק"ג. והגהות רש"י לב"ב ח'. ורבי ישמעאל (שהוא היה אותו התינוק) החזיק באמת כל ימיו בלימוד המקרא. ע' שבת י"ב: שלא השגיח בדברי החכמים וקרא אפילו בשבת לאור הנר, ואמרו עליו שאני ר"י בן אלישע, שמשים עצמו על דברי תורה בהריוט ע"ש. וע' מנחות צ"ט: שקרא על בן דמא בן אחותו את המקרא הזה: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך. (והוא ר"י זה כתוס' שם ס"ד: ע"ש) וע' תמורה י"ד: מ"ש כתוב לך את הדברים האלה, אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות. כי ראה נחיצות יתרה רק בכתבת התנ"ך. וע' מ"ק כ"ח: מה שאמרו עליו שבקי באגדות היה, הבניות רק על הכתובים, וע' עוד ע"ז כ"ט: במשנה, שרבי יהושע (והוא ריב"ח כרש"י נזיר נ"ו: ע"ש) ורבי ישמעאל היו מהלכין בדרך וא"ל ר"י ישמעאל אחי היאך אתה קורא כי טובים דודיך כו', והוא מפני שר"י הביר כחו במקרא, כנזכר, שהיה מומחה בזה, וכאן השיב רבי יהושע לו מקרא הסמוך כדרכו. "ועוד יתרה ע' לקמן ל"ה. תוס' ד"ה מ"ש שהביאו בשם הירושלמי, שרבי ישמעאל קמן היה באותה שעה וכן הביא התו"ט בשם הפרדש, וכרוב לודאי, שחזר עמו אז מבית האסורים אחרי שפדאו בממון הרבה כמובא בגמ' גיטין שם, ועמד אז עוד תחת רושם ידיעתו במקרא וע"כ שאלו עוד פסוק אחר.

ברכות ב"ח: מצינו שיעין רבי אליעזר לתלמידיו: "מנעו בניכם מן ההגיון" ופרש"י ז"ל מן המקרא, והמפרשים נבנסו בכאורים דחוקים במאמר זה. ולדעתי דבר ר"א נגד הצדוקים, שלא ירגילו את בניהם במקרא יותר מדאי, שלא יתרגלו ע"ז במהלך — מחשבותיהם של הצדוקים, שאין להם רק אותיות מתות ודברים בכתבם, וסוף המאמר מוכיח: "והושיבם בין כרכי ת"ח", כלומר שירגילום בין הפרושים. אבל ע"ז יש להעיר ממשנה שהבאנו לעיל והוה שקוד ללמוד תורה, שריא זה אמרה, ונראה כסותר דברי עצמו, ואפשר ששם בגמ' ברכות יעץ איך להנך הקטנים, למען השרש בקרבם תורת החכמים, ובמשנה מדבר לגדולים, ששיגי ושיח להם עם בת הצדוקים, וע"כ הזהירם על לימוד המקרא, למען ידעו להשיב חורפיהם דבר, ועי"ז זה יש להשיב על הסתירה, שרמז עליה בעל מאור עינים פמ"ו (הביאה הר"צ היות ז"ל בהגהותיו) למה שמצינו שריב"ל בקי באגדה הוה (כ"ט ג"ה. ברכות י'). ובירושלמי פ' כל כתבי וכן במס' סופרים פמ"ז אמר ב"ז הלשון: הוה אגדתא הכותבה אין לו חלק לעוה"ב, הדורשה מתברך, השומעה אינו מקבל שכר, אך באמת נחויז היה לו לריב"ל לימוד המקרא, ולפעמים הפירושים האגדיים, שהשיב לצדוקים כמו שהבאתי לעיל מברכות ז'. (וע' שבועות פ"ו: ריב"ל אמר להני קראי וגאני והוא: ה' מה רבו צרי כו' ע"ש), וע"כ היה באמת בקי באגדה. (וכמו כן מצינו גם גבי רבי אבהו שהיה דורש באגדה סופה מ'. והוא היה שביח גבי צדוקים כמ"ש לעיל מריש ע"ז). אבל בכ"ז לא מדד לה ערך מתמיד, כי לפעמים דחו אותם רק בדברים בעלמא כמוזכר בגמ' מנחות ס"ה: ועוד, והשיבו רק להתפטר מהם, וז"ש הכותבה למען לא תשתבח — אין לו חלק לעוה"ב, כלומר לא תיקן בזה כלום לדור הבא, כי לא היה לה רק ערך זמני (וכן הדבר גם באגדות הנוגעות לענינים אחרים ונדרשו לפני העם מפני צורך השעה, כמו בגמ' בי"ט ל"ג: הדר דרוש כו' וע' רש"י שבת ל': ד"ה מוטב ומצינו בן כ"פ בדברי חז"ל) והדורשה — שלא לצורך — מתברך, והשומעה אין לו שכר, כי אין בה תועלת עצמית ומשמשת רק בתור אמצעי.

במשך לזה ראוי להעיר על מאמר אחד בירושלמי פ' כל כתבי, הבא אתר המאמר הגיל של ריב"ל וזה תארו: רבי חייא בר בא חמא הדר ספר דאגדה אמר אי מה כתיב טבא ואת תקטע ידה דכתבה אי"ל חד אכוי דהאי גברא כתבה כו'. המפרש פירש על "טבאות": "אם הכתוב בה טוב ואמת תכרת יד כתבה, אכל אם אינו אמת אין עון זה חל עליו". ומי לא יראה הקושי והזרות בפירוש זה, אבל עי"ן בגמ' ב"ק ג"ד: ונ"ה שם: "שאל ר"ח בן עגיל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם

טוב ובדברות אחרונות נאמר בהם טוב (למען ייטב לך גבי כיבוד או"א). "א"ל עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב, שאלני אם נאמר בהם טוב אם לאו בלך אצל ר"ת בר הנילאי, שהיה רגיל אצל ריב"ל, שהיה בקי באגדה כו'". אין ספק, ששני מאמרים אלה משלימים זא"ל, כי ר"ח בר בא, הוא ר"ח בר אבא (בחסרון א') והוא לא ניהא ליה בדרשת המוכות אם מפני שלא דרדק באמת איך בתוב שם, או — מה שנראה יותר נכון — שלא רצה לחקור במפלא דברים הכתובים באצבע אלפים (הן אמת שמקצועו היתה ההלכה כמ"ש בגמ' סופה הגיל, אבל הלא עסק גם במקרא, כמו שמפורש בגמ' כתובות ח': וקידושין ל'. וקשה לומר שנעלם ממנו פסוק בתורה, ומ"ש אם נאמר בהם טוב ר"ל מה ענין "הטוב" הזה ומה מובנו) ואחרי שריב"ל בעצמו שהחזיקו ר"ח לבקי באגדה, דבר נגד האגדות, אמר גם הוא, אי כתיב בה טבאות, כלומר אי מפורש שם ענין הטובות (לשון רבים מן טבא) תקטע יד הכותבה, וע"י פסוק זה נתעורר השואל לשאול דילמא אביו כתבה, והבן.

עיין עוד בירושלמי ברכות פ"ה בשם רבי יוחנן "ברית כרותה הלומד אגדה מתוך הספר לא במהרה משכחה" והשוה מאמרם גיטין ס'. שכן עשה באמת ור"ל הו מעייני בספרא דאגדתא בשבתא ומשום עת לעשות התרו לכתוב ע"ש. אך מה שתפס לשון "ברית כרותה" נראה שהוא מפני שאמר בעצמו שם (גיטין ס') לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ, וע"כ השתמש גם לענין הכתיבה בלשון זו, (וע' מ"ק י"ח. שאמר ג"כ בלשון זו). א. לאדיער.

עיון בספרים חדשים.

הסינים. דרכי חיי הסינים (ההינאים) ומנהגיהם השקפה על המולטורה שלהם, סדרי הממשלה והמסחר בארצם, ובסופו מאמר גדול ע"ד היהודים בסינים, דברי ימי היהודים בארץ סינים לכל פרטיהם בעבר ובהווה (עם תמונות). מאת יש. מ. פערלמאן. לונדון תרע"א. 264 עמודים קטנים. בדפוס מערכת "היהודי". זהו ספר עברי מענין, שלא זכינו לבדומה לו בשנים האחרונות. זהו ספר לפי טעם המורא העברי. לא חנם מתחילה דתורה בספורי ימי קדם וספרי הנביאים בספורי תולדות היהודים בא"י. אין דבר מושך את לב העברי מספורי ימי קדם. הנטיה הזאת נשרשה במבצע. מוצא היהודי בימי קדם, בימים שלא היה עוד זכר לעמים הקימים בזמן הזה, בהם קשור שרש נשמתו ואין דבר חביב לו, שהוא מתנגע עליו כעניני סדרות הארץ והעמים. מבל הגויס, הדרים ככל חלקי כדור הארץ בימינו, נשאר עוד רק העם החינאי מימי קדמי הקדמונים. הוא יושב שלו ושאנן על אדמתו זה כמה אלפי שנה וזה בלבד דיו להיות קשר מחבר את בית הסינים עם בית ישראל, שני זקנים מופלגים במסכת צעירים מהם: אוהבים לשוחח יחד, להזכיר זל"ז את הימים, שנעלמו מעיני הדור החי ולהשתעשע בימי הילדות החביבים, אבל ישנם עוד דברים רבים המחברים את שני זקני העמים האלה, כמה מנהגים, כמה מסורות, כמה נמוסים וכמה עיקרי מוסר, הורים להעמים החדשים ומצויים בחינא ובישראל. השתומם ישתומם הקורא בספר הזה על המון דרכי חיים והקים, שהחינאים והיהודים שוים בהם, רק בחינא, בארץ התרבות הקדמונית המבועית, ימצא היהודי חוג-השמחה, שלא נתקלקל ע"י שבוש תורת ישראל וזיזפו וע"כ אע"פ שלא לקחו החינאים מאומה מן התרבות הישראלית וזכרונותיה, ככל זאת נמצאים בין ישראל וחינא הרבה יותר נקודות-מגע מאשר בין ישראל והנצרות או האישכסם. זהו פלא מפליא, הנותן מקום למחשבות מאירות עינים, ומה רב הלפת הטוב, היוצא מן החלק "היהודים בסינים" שבספר הזה, המחבר אינו מספר לנו מה שקרא בספרים או מה שהעלה בחסירתו ובהשערות, אלא רק מה שעיינו ראו. הוא חי שנים רבות בחינא ונשא ונתן עם רבי הארץ ושריה והוא בקי בתרבות הארץ ובמספרותה, כלשונה וכדברי ימיה, גם את היהודים המתבוללים שם ראה כעיניו וספל עמהם והרכת מאד יש לו

ברגשי גיל וחרוה מביעות במז"ט לחברתנו מי
דבורה ענד לכואה בכרית הנשואין עם מר אברהם
קראפף ברוזוואדוב. מז"ט לכל המשפחה.
מ. רייך, פ. שטיינליין, ה. שטיינליין, ל. זר-פראסי.
הגנו מברכים את מר אברהם קראפף לחתונתו.
מז"ט למצפה.

מלב עמוק וברגשי אהבה אברך במז"ט את ידידי
המשכיל מר שמואל יוסף ארנשטיין פה לחתונתו עם
מי רחל כ"ץ מז"ט להוריו היקרים.

אנשיל יוסט — וועלקי-אמשי.
ברגשי אהבה וידידות אברך במז"ט ורוב עושר
ואושר את ידידי המשכיל מר שמואל שמערלער
לחתונתו עם מי רבקה צייגער פה.
ישראל לינדענבערג — קאסמאטש.

ברגשי ידידות אברך את הביני מנוער מר שמואל
שמערלער בקאסמאטש לחתונתו במז"ט.
שלמה מיהלבויער.

ברגשי אחוה אביע במז"ט לך ידידי ורעי מנוער
מר שלום רייך פה לחתונתך.

יצחק קליין — קולבשובא.

שפעת ברכות ובמז"ט תחולנה על ראש ידידי
מר שלום רייך לחתונתו. אליהו לעזער.

ברגשי גיל ושמחה נביע במז"ט לרענו החביב
המשכיל מר חיים ביישפיעל לארוסו.

נחמן אלטבאך, אברהם שילינג.

מקור לבני אגיש במז"ט לרעי חביבי מר משה
בלויפעלד פה לארוסו עם מי רגינה אדלר בפסמישלאן.
ש. געלעט — ברעואן.
במז"ט אושיט מעמק לבי לאחי היקר מוכתר
במעלות ובמדות מר חיים ולבלתו מי שיינדל מאנהיימר
לארוסו.
דוד וואקסמאן — אשפיצין.
מקרב לב עמוק אביע במז"ט לאחי היקר מר
חיים ולבלתו מי שיינדל מאנהיימר לארוסו.
מרדכי יהודה וואקסמאן — אשפיצין.
מעמקי לבי וברגשי אהבה אברך את ב"ד
המושלם מר משה אונגער ברדיחוב לארוסו עם מרת
קלארא יוביענער במיטאלאיוב. מז"ט לאביו.

משה זאב מייבמאן — טורקא.
הגנו מברכים בחבה את ידידנו הנכבד מר לעמל
זילבר לארוסו. י. מ. לאנדסמאן, מרדכי צונהאפט
דינוב.

במז"ט הנובעת מעמק לב ונפש אברך את רעי
וידידי מר משה קארפף בזוילין לארוסו את מי אמליה
מזנבוים באולאנוב. שמואל צבי אורבאך — ברלין.
ברגשי ידידות אני מברך את ש"ב מר משה
קארפף לארוסו במז"ט. משה גלרנטה, פשעווארסק.
מעמק לבי אברך במז"ט את ידידי מר משה
קארפף לארוסו. יעקבאק זיעגעל — קאנטשוגא.
ברגשי אהבה וידידות אברך מעמק לבי במז"ט
את ש"ב מר משה קארפף לארוסו.

זיסקינד ראמענשטרייך, פשעווארסק.
הריני מברך במז"ט את ידידי מר פייוויש גריפעל
לארוסו. אבא פיפער — דלמין.

מז"ט לך ידידי מר זוסא הערעה, מז"ט לך
לארוסו! יהי ד' עמך ותעל. ע. ל. קארנבלים.

הגני מברך בידידות את רעי הנכבד מר צבי
נוטויליג לחתונתו: דוד פיש — טורקא.

ברגשי חבה ורעות אגיש במז"ט ממקור לבני
לידידי רעי היקר מר שמעון צאנגען לחתונתו עם מי
מירל קאנער. אברהם יאלעש — טרנוברג.

בלב מלא רגשי גיל אביע במז"ט לרעי המושלם
מר צבי קלינגהאפער לחתונתו עם מי רעזיל רעכים
במושצ'ים. שמואל ראויזן — סאני ווישינא.

לספר על-אדותם, מה שלא שערנו ולא עלה על לבנו.
הוא משתמש גם בספרי נוסעים אחרים, שדברו ג"כ
על הענינים האלה ובוחר אתם ומעמידם על אמתותם.
שמים הדשים וארץ חדשה יתגלו לנו בקראנו בספר
הזה וחוה ראינתו יתרחב וישרתב ולא רק בידיעות
חול, אלא גם בהבנת תורתנו ודברי ימינו וסוד קיומנו.
ספר כזה מועיל ליהודי, להעשיר את אוצר דעתו,
יותר מעשרה ספרי חקירה, שנסודו על חכמת אירפה
החדשה ויותר ממאה ספרי בלטרסטיקה, שאינם רק
חקוי הספרות הארית ורחוקים מרוח ישראל האמתי.

לזכר ומצבת עולם.

קינה ליצחק במות עליו אמו היקרה רחל ז"ל.

מה אמולה לבתי, כי גדול בים השבר,
אמי הורתי מורתי ירדה אלי קבר,
המו מעי לה, אהה! רחל נאלמה!
יתום הייתי, ונחמה ממני נעלמה!
אחת היא מבליגיתי, עלי יגון ואנחה,
כי שמה וזכרה הטוב נשאר לברכה,
זאת הנשמה התמימה, תשב ברמה
ובכן סער הצער קם מעט לדממה.

יצחק האלצער.

פייוויש גריפעל פריידה מויטנער
מאורשים כח' אלול
דלמין זאבלאטוב.

בברכת אושר ומז"ט וכמ"ס אברך את ידידי מר
שמואל גדליהו מרגלית לחתונתו עם מי גנגרל דייטש
בזלוטשוב. אברהם צבי אייזנברג — זורבנא.

מעמק הלב אברך במז"ט את ש"ב מר ברוך
עפשטיין בקומרנא לארוסו עם מי שבע שפריצור
בבוברקא. שמואל שענהברך סטרי.

מקרב לבי נברך ברכת סיט ומז"ט את ידידנו
ש"ב הנכבד מר הירש ליב ביטערמן בבוטשאטש
לבלולתו. שמעון והיים ליב ביטערמאן.

רק כתר אחד

את הספר הנפלא והמענין

חידת ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים

מאת עורך "המצפה" נמכור מעתה בחצי המחיר
בעד כתר אחד. עם כסף החתימה יוכל כל איש לשלח
את מחיר הספר ויקבלהו חפשי, בזקופה (נאכנאחמע)
לא נשלח, כי אין עושים ג"נ על סך קטן כזה.

האדמיני" של "המצפה".

פענסיונאט כשר

לתלמידים ארתודקסים בפראג.

ליהודים חרדים, המבקשים לחנך בניהם חנוד מודרני בבתי-ספר אשכנזים
ושגודלו על דרכי התורה והיראה וילמדו גם נטרא תוס' ומפרשים, יסדתי בפראג
בית מעון ומזון כשר אפילו למהדרין מן המהדרין, כאשר יעידו עלי אנשים יראים
ושלמים כפראג וביחוד הרב הגאון הצדיק ד"ר עורענפעלד נ"י האבד"ק, תלמידים
מגליצ'יא ורוסוא ירבושו להם פה את השפה האשכנזית בנקל. האדרסה עד חדש
ספטמבר

DIREKTOR M. MANDL, KOLONIALLEITER
in Gersdorf bei B. Kaminitz (Böhmen)

DIREKTOR M. MANDL, PRAG, Ferdinandstr. 23.

**דער "יודיש רעליגיעזער
ארבייטער"**

בשם זה מוציאה חברת "מחזיקי לימוד"
בקראקא ירחון זרנגני נערך מתח"ש מר
אברהם שעכטער אשר בו יתרחב ויתפתח
יעיונו, מחירו לשנה עם המשלוח קראנען
2.50. כלי משלוח K. 2 לחצי שנה לחצי
הסכום. האדריסה:

TOW. MACHZYKE LIMUD
Kraków, Krakowska 44.

טאפעלטרובען

דאכפרימא ווייסע, ראשע, געמישט פו.
100 קילא 38 קראנען 5 קילא פאסט-
קארב 2.60 קראנען ליפערט מיט נאכ-
נאחמע אב היער

Henrik Lorber, Obstexport
Soltvadkert Pester Com.

מורה

היודע ללמד היטב גמרא, תנ"ך ועברית,
והבקי בשפת המדינה מבקש לו משרה.
לפנות עד אחד לחדש אקטובר אכ

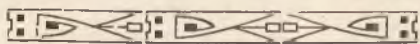
N. KOHN, BORZĘCIN.

הגיון דברי חכמים.

מורה דרך בניאור דברי חכמינו
בתלמודים ובמדרשות, למצוא את הרעיון
האמתי באגדותיהם ובמליצותיהם בדרך
מדעי גמור. ונלוה לספר בסופו
קונטרס הידיעה והבחירה.

ובתשובה מספסת על השאלה הגדולה
הזאת ע"פ העיון הפילוסופי האמתי.
מאת דר. וואלף מישעל
אב"ד ומט"ף בק"ק קימפאלונג בוקאווינא.
(הספר מכיל 205 עמודים גדולים).

מחירו 3 כתרין. — להשיגו אצל המהבר
Rabbiner Dr. W. MISCHEL
Kimpolung (Bukowina).

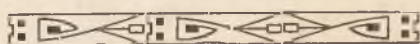
חדשה בספרות החנוכית!

ספר טוב לבתי ספר ולחידים מאושר
משעם - הממשלה אשר להשקלת
העם ומגדולי הפלשגנים והסופרים:

**המרריך בשפת כתבי
הקדש**

הלוא הוא הפפתם לתנ"ך ולגנזי
הלשון. דרך חדשה ללמוד וללמד
שפת הביבליה וסגנונה וכל שרשי
התנ"ך משע מאות פסוקים נבחרים
של תנ"ך, וכל ספרי התנ"ך בלשון
המקרא בקצרה עם כל המצות ועקרי
דת והאמונה. בתוספות רשימת
הפלים ע"פ א"ב, לוחות לגמיות
השמות והפעלים, ותרגילים רבים,
וגליון לחנוכי דקדוק המשוב ומועיל
לבלי-מאן דעסקין בלמודים קאלה.
הכל פהעתיקה אשכנזית צחה ומדויקה
מחיר הוברת א פתר אהד, עם פארטא
K. 1.20 (ע"י נאכנאחמע K. 1.50) להשיגו
אצל המחבר. (הגליון להנוכי דקדוק
לבד, מחירו חמשה העללער).

J. L. RABINOWICZ
Religionslehrer, Boskowitz (Mähren)

מורה עברית ואשכנזית

מבקש משרה תמידית בהוראת גמרא,
חומש ורש"י, תנ"ך עם העתקה אשכנזית,
בפי חוק הוראת בית הספר (שולמאכסיג).
לפנות עד ר"ה הבעל אל

H. Spiegel, Żabie Galizien

ניצלך און פראקטיש לשבת

דיא וועלט-בעריהסטע שלאססער-בלעך
טשאלענט אפען
נייא פעריבעסערט זיא קאכען אכ גענצלך
זעממטליבע ראהע שפייוען

זאלען אין קיינע יודישע פאמיליע פעהלען גא-
ראכמירט 20 יאהר אויסהאלטבאר מיט אביסל
האלץ-קאהלען בעהייצט האלטען זיי היטצע 30
שטונדען אן. אויף יעדען פלאץ אהנע
דעהרען אנצוברינגען. בעוויסצע פיעלע טוי-
זענדער פרייוואט דאקטשויבען זאווין פאן
דברים ונאוני ארץ. פרייוע: 1 אפען פאן 4
טעפעע 2 1/2 ליטר 11 קר. דעטא פער 4 ליטר
13 קר., 6 טעפעע פער 2 ליטר 2 חלב 4 בשר
12 קר., 6 טעפעע פער 2 1/2 ליטר 2 חלב 4 בשר
13 קר., 6 טעפעע פער 3 ליטר 2 חלב 4 בשר
14 קר., 6 טעפעע פער 3 1/2 ליטר 2 חלב 4 בשר
17 קר., 6 טעפעע פער 4 ליטר 2 חלב 4 בשר
20 קר. זענדע גענען אננאבע רעסט פער פאסט
נאכנאחמע. צו יעדען אפען ווירד איין געברויכט
אנווייזונג בייגעפיגט.

Josef Perlberger Krakau,
Blech-Ofen Fabrikant Breitegasse 14

הגרות מחיי הנביאים

בספרה הערבית ונערכו עפ"י המקורות
הראשונים הנדפסים ואשר עודם בכתובים
עם הערות והארות רבות ונעתיקו בפעם
הראשונה לשפת עבר, שפת הנביאים
מאת דר. יצחק צבי אייזענבערג
ח"א חיי איוב ומשה. המחיר כתר והמשה
הלך. נמכר ע"י המצפה.

כשרה זעלכוואארען-פֿאבריק

Salomon Podhorzer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכוואארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פֿאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגינישען פארדערונגען איינגע-ריכטעט, וויא עלעקטרישע קראפט א. ז. וו. אונד ערציגט גור פרימא ווארע בהכשר הרה"ג ר' שמעון כאב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

Erstes und Grösstes Gramophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail Lemberg, Syksfuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלערטראפער דער גראמאפֿאן אקציען-געזעלשאפט מיט סארקע, שרייבער ענגעל גרעסטעס לאגער פֿאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט סארקע, ענגעל. 20.000 פלאטען ערסטגורעסטער קינסטלער שטעטס אס לאגער דעפערטאטורטילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע. בעסטע אומטויש-פריזקאטאליגע גראמס אונד פראנקא.

לעבערג, טעלעפֿאן 2033/II קראקוי, טעלעפֿאן 461

כשרה זעלכוואארען-פֿאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכוואארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פֿאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו.

אונד ערציגט גור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה כאב"ד האב"ד פה.

פרי עין הדר.

זה שש שנים, שלקחנו על שמנו לחבב חאתרוגים מארץ ישראל אד ורק סגני ישראל הכשרים ואין זולתם אשר הורתם ולידתם בקדושה ואף בי ברב עמל ויגיעה רבה ובהזק מסון ודמים הגענו למגמתנו וגם הצלחנו כיה לגרש ממזרי יון הרשעה, המלובלים בדם של ישראל מהסתפח בנחלת ד', כי רבים מטובי עמנו ידרשו אך ורק לאתרוגי א"י לבתי כנסיות ובתי מדרשות. ובשנה הזאת הצלחנו לקנות אתרוגים יפים במאד מאד ונמכור אותם כפי הרשימה דלמטה:

אתרוגים בלי פטמות K h	אתרוגים עם פטמות K h
שכמובחרים כל אחד 15.—	שכמובחרים, כל אחד 25.—
מובחרים 7.—	מובחרים, " 12.—
ראשונים 4.—	ראשונים " 6.50
שניים 2.50	שניים " 4.—
שלישיים 1.50	שלישיים " 2.50

המחירים האלה כיחד את החבישה מעיר לבוב ובלולכים והדמים נשרת את הקונים שלא ע"מ לק"פ. סוחרי האתרוגים יקבלו הנחה 25% ראבאט. הכל ע"פ מעיק וניי, כי בהאמיסאן לא נתן לשום איש יהי מי שיהי. — אגב אורחא נעורר את קוני י"ן א"י שיהיו בקנותם בקבוקי ינות מא"י, להשגיח, כי יהיו העטיקעטיים, הפקקים והחתימה אך ורק מהפירמא שלנו כזה Palästina Handelsgesellschaft, Lemberg כי כבר פרסמנו את שם הויפן מעיר לבוב, אשר ימכרו רוסטער בתור י"ן א"י וישנם לו סוכנים רבים כמו אייכר, קריעג וגרינשטיין, אשר ימכרו להמונים בקבוקי ינות בחצי המחיר ובגלל זה יקנו מווגים רבים, להונות את הבריות מפני כפל הרוח, אשר ימצאו בזוף הזה. לכן הזהרו מהרמאים האלה החמאים בנפשותם לבלי לקנות ינות זפנים. כי אם אך ורק בקבוקים אריגינאלים מאתנו.

„PALÄSTINA“ HANDELS-GESELLSCHAFT TIEGER & COMP., LEMBERG.

ספר נפלא Budowny Samouczek Wunderbuch

zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache in zwei Sprachen (polnisch-deutsch) vorgetragen von JOSEF SAS JAWORSKI Gymnasial-Oberlehrer und MAJER LAUB bekannten Pedagog. Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32 grosse Seiten. Preis 1 Krone für beide Teile auch Briefmarken werden angenommen. Bei Postsendungen 10 h. mehr. Zu bekommen bei Majer Laub, Krakau Dietelsgasse 9. Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine ungewöhnlich leichte Art die deutsche Sprache im besten Sinne des Wortes, zur Erlernen.

Ritunirter Buchhalter

poln., deutsch. u. hebr. Korrespondent, spricht auch alle 3 Sprachen. Maschinschreiber Stenograf, such. Bureau-Platz- oder Reisenderpostent Ausland wird bevorzugt. Honorar sehr bescheiden. Gefl. Zuschriften an die Administration dieses Blattes unter „Mesugal“.

דברי ימי היהודים בשפת אשכנז

של גרין, שלשה כרכים מבורכים בכריכה נהדרת. הכרך הא' מראשית ימי ישראל עד החרבן, הכרך הב' מהחרבן עד הרמבים, הכרך הג' מהרמבים עד ימינו. מחירם המצוב 14 כתרם ואנחנו עשינו חוזה עם מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי „המצפה“ והגנו מוכרים את שלשת הכרכים למוראינו בעשרה כתרם מלבד מחיר המשלוח 75 הלר.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

ענבים.

גדולים, טובים, מתוקים, העולים על שרזן מלכים, בכל יום חדשים מזוגפנים אני שולח בחבילה בת 5 פילוגרם בעד 3.— כתרם לכל מקום.

L. Altneu Versecz 17 (Ungarn).

הודמנות טובה.

בע"ב הרוצה למכור ספריו מכל המינים (ש"ס, שו"ע, פסורשים, פוסקים, שו"ת, דרושים, חקירות, ביאורים) לאיש פרטי המבקש לקנות ספרים מאנשים פרטיים לא ממוינים, יאבה לשלוח רשימת ספריו ולקצוב מחירם כזול. עפ"י הכתבת

Benzion Klahr, Jezierzany bei Czortków.

בקשה!

נגבנו מהקלוזי הגדולה דפה מארגאוו ישי ספרי תורה ונבקש שמי שיש לו איזה חשד או שיבואו למכור לו ס"ת יודיע זאת תיכף עד האדרעסע

Verein Klaus, Tarnów.

„ברזלי“

Sprache als Schrift der Psyche, Neue Theorie der Entstehung der Sprache von ARON MARCUS Preis M. 10. Verlag S. Marcus, Hamburg Schlüterstrasse 79.

M. Gutwirth, Krakau MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. AUSSER KARTELL.

כהא דהתירא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELENT

כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"ט. הירא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח הבריות. מחיר תבה אחת כתר הצי. שתי תבות שני כתרם וחצי. ע"י נאכנאהמע לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ

JERUSALEM, Palästina, Poste restante לפנים היה מושבי בלונדון.

האמעל ורעסטוראציאן כשר לבע"ב יהודים של

שלום אהרו ראזענטאל בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13 טעלעפֿאן נו' 1314

BUCHHEFTUNG

Sie bewahren auch Ihre Briefe, auch Sie erhöhen Ihr Gehalt. Verlangen Sie gratis Probe von Bücherverstärker F. SIMON Kaufm. Rechen Kontor-Praxis, Lektion 13 A. B. U. BERLIN bei Brieflieferer W. 35.

לראש השנה ויום כפור!

נייעסטע יודישע נאציאנאלע קינסטלערקארטען

אונד אזויכטען פאן ארץ ישראל, וויא אויך אנדערע גליקוואונשקארטען אונד בילעטס אין גרעסטער אויסוואהל צו ביליגסטען פאבריקספריזען, עמפיהלמ דיא איינציגע נאליצישע לוקסוספאפיער-פֿאבריק

Arnold Fenichel, Tarnów.

פראבע סארטימענטע ווערדען געגע איינזענדונג פאן 3—5 קראנען פארטא-פרייא געליעפערט.

Wyd.: S. M. Laser. Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser. Drukiem M. Lenkowiwa w Krakowie. Bozego Ciała 22.